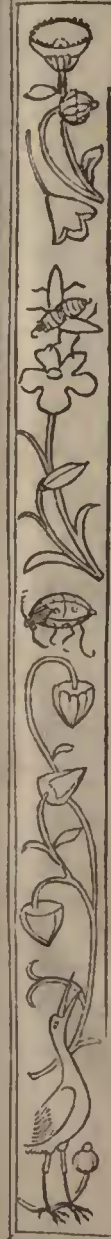

L. ANDREAE
 RESENDII
De uerborū coniu-
gatione commen-
tarus.
 OLISIPONE
Apud Lodouicū
Rhotorigium ty-
pographum.

L. RESENDIVS PAVLO
ANTONIO SVO
S. D.

Ormulas quasdam latinæ coniuga-
tionis in usum Brittioli mei à me col-
lectas, sicuti apud auctores observa-
ram, quum tibi ostendissem, Paule
Antoni amice cãdidissime, nihil mi-

nus cogitãs, quam ut in vulgus ederentur, quum ob mul-
ta, tum ne in sermones hominum otiosorum incurrerem,
efflagitare coepisti, ut Olisiponensi iuuetuti latinis lite-
ris sub te magistro initiatæ, meiq; perquam studiosæ,
quidquid id erat impertirem. Quumq; ego reniterer,
& longe ^{vulgi ac me} expectatione rem inferiorẽ esse causarer,
quumq; tu uehementius urgeres, ueritus sum pertinacis
nimitumue præfracti notam incurrere, qui homini ami-
cissimo rei tantillæ honestã operam denegarem. Ad-
cessit quædam etiã necessitas, quod meo magisterio de-
mandati Alcotiniensis Comes, & D. Juliana Mene-
sia, Dynastæ Urbiregaliensis filij, mitissimæ & pla-
cidissimæ indolis infantes, & quãtum per ætatulam po-
test conijci, patre doctissimo nequaquam indigni futu-
ri, iam ad uerborum inflexionem toto conatu adcinge-

bantur, quam illis à primis his unguiculis ita cupio tradere, ut quo semel odore fuerit imbuta testa recens, eum diu seruet, ne mihi postea magna eorum iactura, magno labore meo dedocendi sint. Quare non solum iam quod poscebas decreui dare, uerum commentarium etiam obseruationum in eam rem, quanquam tumultuaria opera, conscripsi. Id omne ad te mitto, ea lege, ut siquid tu melius animaduuerteris, aut tuo arbitrio corrigas, aut nobiscum communices, ut emendatius postea in publicum edatur.

Vale, Olisipone idibus Iunijs.

M. D. XL.

De modis.

Odos, quos diuersas esse animi inclinatio-
nes, diuersos eius adfectus demonstrantibus
grammatici definiunt, alij plureis, alij pau-
ciores fecere. Sunt nõ ignobiles, qui quin-
que statuerint, inter quos Priscianus, & neoterici fer-
me omnes. Ipsa tamen loquendi necessitas cogit nos septẽ
facere, Indicatiuum, Imperatiuum, Permissiuum, Opta-
tiuum, Potentialem, Subiunctiuum, & Infinitiuum.

De Indicatiuo.

Indicatiuus, qui etiã Pronũciatiuus, & Finitiuus, &
fatẽdi modus adpellatur, is est, qui rem quæ fit, factã-
ue aut post facienda est, indicat, pronunciat, definit, fa-
tetur, & narrat, nulla alterius ope.

Complectitur quinque temporum differentias.

Præsens, quod & instãs dicitur, quo nunc actio fie-
ri significatur, ut lego. Nec ullus alius modus, proprie
præsens tẽpus habet, & si, quasi præsens quoddam tem-
pus omnibus adscribamus.

Præteritũ, quuius differentiaẽ tres. Imperfectum, spe-
cie inchoatiua, quo aliquid prius agi significatur, sed

perfectum id non fuisse, interruptumq; est. ut, legebam
quum uenisti.

Perfectū, quod & exactum, specie absoluta, quum res
absoluta est & exacta, ut, legi. Perfeci enim lectionem,
nec illa interrupta est, & iam non lego,

Plusquam perfectum, specie recordatiua, quum nō so-
lum res exacta est, sed etiam inueterauit. Et ut propriā
eius notam adsignem, commode præteritis alijs subiun-
gitur, tanquam ante illa exactum. ut, quo tempore tu le-
gebas, iam ego legeram. Iam legeram, quum uenisti.

Futurum, id nominatur, quo res quæ nondum fit, nec est
facta, facienda deinde ostenditur. Quare futurum hoc
Indicatiui, Marius Victorinus Promissiuum modum
adpellat.

Indicatiui paradigmata. &

Præsens.

Eu amo haghora.

Singulāri. Amo ego. Amas tu. Amat ille.

Plurali. Amāmus nos. Amātis uos. Amant illi.

Passiuum eius.

Eu som amado haghora.

S. Amor ego. Amāris uel amāre tu. Amatur ille.

P. Amāmur nos. Amāmini uos. Amantur illi.

Frequens usus est præsentis, pro præterito perfecto. Quæ loquutio adcommoda narrationibus maxime est, ubi breuitati consulimus. Terent. Andria.

Continuo ad te properans percurro ad forum, ut dicam tibi hæc. Vbi te non inuenio, ibi adscendo in quemdam excelsum locum. Circumspicio, nusquam. forte ibi huius uideo Birriam, Rogo, negat uidisse. mihi molestum. Quid agam cogito.

Rarius pro imperfecto. Sallustius Iugurtha. Legati in Africam maturantes ueniunt, eo magis, quod Romæ dum proficisci parant, de prælio facto, & oppugnatione Cirthæ audiebatur. Virgil. Aeneid. 2.

Hic Priamus, quamquam media iam morte tenetur.

Horatius in arte poetica. — Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles. id est. cupiebat.

Plaut. Amphitruone.

Grauidam ego illam heic reliqui, quum abeo. Terent.

Heauton. Et usque dudum id egi dum loquitur pater.

Eunuch. Thais, primum hoc mihi responde. quum tibi do istam uirginem, Dixisti mihi hos dies soli dare te?

Do, pro dabam, aut darem, ut exponit Donatus. Et nos paulo inferius admonebimus Indicatiuum, Subiunctiuumque sibi inuicem subcedere. Terentius Hecyra. Dicitque sese illi anulum, dum luctatur, detraxisse.

Pro futuro quoq; inuenias. Terent. Eunucho. Sed heus tu, purgon ego me de isthac Thaidi? Post. Quam mox irruimus? pro irruemus. Heaut act. 2. Quid ago nunc? idest agam. Plaut. Pseudolo .actu. 4. Quam mox mihi operam das?

Horat. in arte. — tuq;

Rectius Iliacum carmen diducis in actus,
Quā si proferres ignota indictaq; primus
Martialis li. 3.

Quando uenit? dicet. tu respōdeto, poēta
Exierat, ueniet quum citharædus erit.

Est & alia formula rara quidem, sed elegantiae & uenustatis plenissima, ubi Indicatiuū pro Cōiūctiuo, maxime tamē præsens hoc, subiūgimus particulis, antequā, priusquā, Plautus *Asinaria*. act. 1. At ego etiā priusquā abis, uolo loqui. Idē *Pœnulo*. act. 3. Sed quid ego dubito fugere hinc in malam crucem, Priusquam obtorto collo ad prætorem trahor? Terent. *Andria*. Experiri omnia certum est, priusquam pereō. *Aeneid*. 4.

Ante pudor, quam te uiolo, aut tua iura resoluo.

Quæ uera lectio est, non uiolo, resoluam. Cicero pro *Murena*. Antequam pro *Murena* dicere instituo, pro meipsopaucā dicam Idem, famil. ep. li. 7. Trebatio. Sin nostri oblitus es, dabo operam, ut istuc ueniam, an-

tequam plane ex animo tuo effluo. Cum alijs quoq; temporibus. Plaut. Truculento. act. 2. Priusquã poterat ire in praelium. pro. posset. Asinaria. act. 1. Quæ priusquam istam adij, atq; amans ego animum meum isti dedi, sordido uitã oblectabas pane. Terent. Hecyra. Priusquam hanc uxorem duxi.

☞ Præterit. Imperf.

Eu amaua.

S. Amábam. Amábas. Amábat.

P. Amabámus. Amabátis. Amábant.

☞ Passiuum.

Eu era amado.

S. Amábar. Amabáris, uel amabáre. Amabatur.

P. Amabámur. Amabámini. Amabántur.

☞ Præterit. Perfect.

Eu amei.

S. Amaui. Amauisti. Amauit.

P. Amáuimus. Amauistis. Amauérunt, uel Amauère.

Interdum Lusitanæ linguæ proprietas hoc præteritum, per uerbum habendi in præsentem, et participium passiuum præteritum, explicat. Iam illi bis scripsi.

Ja l'he tenho scripto duas vezes.

Loquũtur nõ raro sic Latini. Cicero de amicitia. Nõ ergo erunt homines diuitijs adfluentes audiendi, si quando de amicitia, quam nec usu, nec ratione habent cogni-

tam, disputabunt. Idem in *Antonium*. De *Cæsare* factis dictū habeo. *Plaut.* in *Persa*. Satis iam habeo dictū.

☞ Idem tempus per syncopen.

S. *Amavi*, *Amásti*. *Amanit*.

P. *Amáuimus*. *Amástis*. *Amárunt*.

☞ Fit hæc syncope in quacumq; cōiugatione præteritum exactum fit in .ui. syllaba. Remouetur etiam sola .u. litera, præterito in .iui. desinente. ut, *audiui*, *audiuisti*, *audiuit*, *Audiij*, *audiijsti*, & *audiisti*, *audiijt*. &c. *Cupiui*, *cupiuiisti*, *cupiuit*, *Cupij*, *cupijsti* & *cupiisti*, *cupijit*. Seruatur id etiã in omnibus tēporibus ab hoc deriuatis.

☞ Latina lingua passiuæ præterita, quæq; inde deriuantur tēpora, non habet. Sed circūloquio utatur oportet. Passiuum igitur præteritum duplex est. Aut enim proxime exacta res est, aut ulterius præterijt. Quæ proxime, per sui uerbi exactum participium, cum præsentis uerbi substantiui, facta significatur, ut, *amatus sum*. Quæ ulterius, per idem participium, cum præterito exacto uerbi substantiui, ut, *amatus fui*. Huius ratio mihi ea uidetur, quod res quæ pauloante præterijt, quum adhuc instare uideatur, merito per præteritum participium cum præsentis exprimitur, quasi tempus partim exactum, partim adhuc instans. At quæ multo ante præterijt, quum iam nihil commercij cum præsen-

ti habeat, tota recidit in præteritum. Adcidit differen-
tia hæc uerbis etiam deponentibus & cõmunibus, etiam
per omnia tempora omnium modorum ab hoc deriuata.
Et licet ab auctoribus non usquequaq; obseruetur, ue-
rissima tamen est.

Præter. pass. propinquius.

Eu fui haghera amado.

Eu somia amado.

S. Amatus sum. Amatus es. Amatus est.

P. Amati sumus. Amati estis. Amati sunt.

Remotius.

Eu fui amado.

S. Amatus fui Amatus fuisti. Amatus fuit.

P. Amati fuimus. Amati fuistis. Amati fue-
runt uel fuere.

Hæc genere masculino tantum consulètes breuitati po-
nimus. Admoneantur tamen pueri generum aliorum
meminisse.

Cæterum, adnotanda est formula quædam huius præ-
teriti pro futuro, quum futuram rem adeo indubitata
significare uolumus, ut merito transacta uideri possit.
Terêt. Eunuchò. Verũ si incipies, neq; perficies gnaui-
ter, actũ est, peristi. Liuius li. 1. dec. 3. Si quem animũ in
alienæ sortis exemplo paulo ante habuistis, eũdem mox
in æstimanda fortuna uestra habueritis: uicimus milites.

Præterit. plusq̃ perfect.

Eu tinha amado.

Eu amara.

S. Amáueram. Amáueras. Amáuerat.

P. Amauerâmus. Amauerâtis. Amáuerant.

Per syncopen.

S. Amâram. Amâras. Amârat.

P. Amarâmus. Amarâtis. Amârant.

Passiuum eius propinquius, per uerbi participium cum præterito imperfecto uerbi substãtium circumloquimur.

Remotius uero, per idem participium cum præterito uerbi substãtium. Quod etiam in alijs modis obseruatur.

Propinquius.

Eu era ia amado.

S. Amatus eram. Amatus eras. Amatus erat.

P. Amati erâmus. Amati erâtis. Amati erant.

Remotius.

Eu foora amado.

S. Amatus fúeram. Amatus fúeras. Amatus fúerat.

P. Amati fuerâmus. Amati fuerâtis. Amati fuerant.

Reperias nonnunquam anallagen huius temporis pro præterito perfecto. Terentius Andria. Quid ais? quum intellexeras id cõsilij capere, quur nõ dixti extem-

plo Pãphilo? Et hic etiam formulã illam animaduertes præteriti, pro futuro, quam paulo ante adnotauimus.

Horatius. 2. carminum.

Me truncus illapsus cerébro

Sustulerat, nisi Faunus ictum

Dextra leuasset.

☞ Futurũ, uel, modus promissiuus.

Eu amarei.

S. Amábo. Amabis. Amabit.

P. Amábitis. Amábunt.

☞ Passiuum eius.

Euferei amado.

S. Amábor. Amáberis, uel amábere. Amábitur.

P. Amábitur. Amábitur. Amábuntur.

☞ Vtimur etiam futuro Subiunctiu, pro futuro Indicatiui, & contra uicissim. Nam quod Pomponius Lætus, & Nebrissenfis noster, & ante Prisciani ætatem Grocinus grammaticus, futurum exactũ, siue perfectum, freti, quantum uidetur, Varronis auctoritate, faciunt, omnino neq; probo, neq; uitupero. Est enim ut aiunt. Non tamen ita, ut in uniuersum debeat præcipi. Nam ut uerum sit illud Ciceronis ad Appium, Et si tu quum in prouinciam ueneris, ego annum munus cõfecero, quod Antonius adducit, quod tamen non mul-

tum cum illo facit, quum ibi, confecero, nequaquam con-
fectū habuero significet, sed prope diem ad finem adce-
dam. Vt tamen, inquam, uerū sit hoc, & illud pro Cæ-
lio, Quare etiam si quem minorum aliquid offendit, iam
ætas omnia, iam dies mitigarit. & item Terentianum
hoc in *Adelphis*, Vbi illuc rediero, nihil est, refrixerit
res. quæ sane magis uidentur urgere, Quid illud eiusdē
Terētij? Sed si te æquo animo ferre adcipiet, neglegen-
tem feceris. & alibi. Omnia hæc si uoles in animo uere
cogitare *Demea*, Et mihi, & tibi, & illis dēpseris mo-
lestiam. Hæc nonne luce clarius ostendunt alterū pro
altero indifferenter poni? *Loca* sexcenta passim inue-
niet, qui uolet aduertere. Imo, ut plus dicam, omnia ho-
rum modorum tempora sibi inuicem subcedunt. *Teren-
tius Andria*.

Si illum relinquo, eius uitæ timco.

Si opitulor, huius minas. Et post. Nisi uides, nisi senis
amicos oras, ambis. Post. Si impetro, quid alias malim
quã hodie has fieri nuptias? *Heautont*. Quid si redeo
ad illos qui dicunt, quid si nūc cælum ruat? Cicero in fi-
ne epistolarum ad *Appium*. Quum hæc scribebam,
censorem iam te esse sperabam.

In his sane *Indicatiuus* pro *Subiunctiuo* est positus.
Contra in his *Subiunctiuus* pro *Indicatiuo*, elegantif-

sime Terent. Hecyr. act. 4.

Sed ego stultior, meis dictis parere hęc qui postulem. Cicero famil. epi. li. 1. ad Lentulum. Et quoniã tibi incredibilem quẽdam amorem, & omnia in te ipsum summa ac singularia studia deberem, reipub. que te in me restituendo multum adiunisset, eum certe me animum merito ipsius debere arbitrabar. Idem Appio. Quum est ad nos adlatum de temeritate eorum qui tibi negotiũ facefferent. Eodem libro. Ad me adire quosdam memini, qui dicerẽt, magnos sumptus legati decerni. Item. Me miserum, qui non adfuerim, quos ego risus excitassem? Libro tertio de officijs. Quod quum percrebuisset, Pythius ei quidam, qui argẽtariam faceret Syracusis, dixit uænaleis quidem se hortos nõ habere, sed &c. Quum ille promississet, tũ Pythius qui esset, ut argẽtarius, apud omnes ordines gratiosus &c. Terẽt. Phormione. Itãne hunc patiemur Geta fieri miserum? Qui me dudum, ut dixti, adiuuerit comiter. Horatius.

Nil fuerit mi, inquit, cum uxoribus unquam alienis.

Verũ est cum mimis, est cum meretricibus.

Liuius li. 6. decadis. 1. Tum uero, Ego, inquit, nequiquam hac dextra capitolium arcemq; seruauerim, si ciuem cõmilitonemq; meũ tamq; Gallis uictoribus captũ in seruitutem ac uincula duci uideam. Hic seruauerim,

plane pro seruauit, positum est. Cæsar commentario primo de bello Gallico. Præterea, se neq; sine exercitu in eas partes Gallia uenire audere, quas Cæsar possideret, neq; exercitum sine magno comœatu atq; emolumento in unum locum contrahere posse. Sibi autem mirum uideri, quid in sua Gallia quam bello uicisset, aut Cæsari, aut omnino po. Ro. negotij esset. Quæ loquendi formula, adeo Cæsari frequens fuit, ut nulla frequentior.

☞ Futurum aliter.

Eu amarei.

S. Amânero. Amâueris. Amâuerit.

P. Amauerimus. Amaueritis. Amâuerint.

☞ Syncope.

S. Amâro. Amâris. Amârit.

P. Amarimus. Amaritis. Amârint.

☞ Passiuum propinquius.

Euferei amado.

S. Amatus ero. Amatus eris. Amatus erit.

P. Amati erimus. Amati eritis. Amati erunt.

☞ Remotius.

S. Amatus fuerô. Amatus fueris. Amatus fuerit.

P. Amati fuerimus. Amati fueritis. Amati fuerint.

Imperatiuo, Latini sermonis usus multo elegatissimus, omnia tēpora coëgit adscribere. Nam quum integer is modus apud Latinos auctores inueniatur, quur illi præsens tantum futurūq; Grammatici adsignent? mirum quam confuse tamen. Græci certe præterito tempore hunc modum non priuant. Sed imperfectum tempus cum præsentī, plusquam perfectum cum perfecto, & futurum cum indefinito suo more miscent. Illud nō prætereundum, Grāmaticos ex tribus modis, Imperatiuo, Mādatiuo, Hortatiuo, unum reliquisse Imperatiuum, qui trium munere fungeretur. qui ipse tamen solas secundas utriusq; numeri personas haberet, *Ama. Amate.* Nam *Amato, Amatote, Amanto, Mādatiui* modi sunt, quo familiariter utuntur, qui uel leges condunt, uel præcepta rei rusticæ, medicinæ ue tradunt. *Cornelius Fronto* in differētijis ait. *Videte, & uidetote. Videte, imperat. Videtote mandat.* Exemplorū plena sunt omnia. Reliquæ omnes uoces hortatiuæ sunt. Cōfundamus & nos igitur treis hosce modos, & Imperatiui nomine, unum faciamus integrū, quādo siue mandemus, siue hortemur, id nisi imperantes quodammodo non facimus. *Deprecatiuum* etiam in eū trāssundamus. Prius

tamen admonendi sunt pueri, Imperatiuo primam singularis numeri personam capropter deesse, quia nemo sibi ipsi loquendo recte imperat. Quod si quando quis seipsum adhortatur, se tãquã secundam personã adloquitur. Lucanus li. 2. Domitium secum hæc agitantem inducit.

—rue certus, & omneis

Lucis rumpe moras, & Cæsaris effuge munus.

Catullus item secum.

Miser Catulle, desinas ineptire,

Nec quæ fugit sectare, nec miser uiue.

Sed obstinata mêtè perfer, obdura. *Aeneid.* 4. *Dido.*

Quin morere, ut merita es, ferrôq; auerte dolorem.

De præsentis Imperatiui.

Præsens tempus Imperatiui duplicem habere uocem, *Ama*, *Amato*, quarum alteram neoterici præsentis faciunt, alteram futuri, recte & uere *Linacer* *Britannus* uir doctissimus, iam ante peruicit. Hoc tamen addendum putauit, ita nos his uti uocibus in præsentis, ut liberum sit utraq; etiam in futurum uti. Recte enim dixeris, ab hinc annos decem, *ama*, lege. Ratio ea esse uideatur, quod imperatio futurum fere secum importat. Nam ea imperamus fieri, quæ fieri nondum uidemus. Quod si

aliquid quod iam fit, imperamus, id sane non praesentis, sed futuri habita ratione à nobis fit. Quare non immerito hae uoces & praesenti & futuro adcomodatur.

Lucanus Pharsalicae primo.

Totum sublatias leges quum miseris orbem,

In te uerte manus. Et libro nono.

Me quum fatalis leto damnauerit hora,

Excipite o gnati bellum ciuile. Aeneid. 4.

Tum uos o Tyrij, stirpem & genus omne futurum

Exercete odijs, cineriq; haec. mutite nostro

Munera. nullus amor populis, nec foedera sunt.

Martialis.

Contigeris nostros Caesar si forte libellos,

Terrarum dominum pone supercilium.

Non ergo hae uoces magis praesentis, quam futuri sunt.

Aliæ uero secundae personae uoces. Ames, Ametis,

Amaueris, Amaueritis, prohibendo efferruntur.

Etsi nonnunquam differentia haec ab auctoribus non ser-

uatur. Terent. Eunuchus. Ne crucia te obsecro, ani-

me mi Phaedria. Heautont. Ne retice, crede inquam

mibi. Hecyra. Puerum adcipias. Nam is quidem in

culpa non est. Tibull. li. 3. ele. 6.

Ite procul durum curae genus, ite labores.

Fulserit heic niueis Delius alutibus.

☞ Quasi præsens, uel futurum. ☞

Amatu.

S. *Ama. Amet.*

P. *Amémus. Amâte. Ament.*

☞ Passiuum.

Se tu amado.

S. *Amâre. Amétur.*

P. *Amémur. Amámini. Amentur.*

☞ Aliiter.

Amatu.

S. *Amâto tu. Amâto ille.*

P. *Amémus. Amatôte. Amanto.*

☞ Passiuum.

Se tu amado.

S. *Amâtor tu. Amâtor ille.*

P. *Amémur. Amáminor. Amantor.*

Metamor. 9.

Lac facitote bibat, nostrâq; sub arbore ludat.

Quumq; loqui poterit, matrem facitote salutet.

Horat. in arte.

Non satis est pulchra esse poëmata, dulcia sunt,

Et quocumq; uolent, animum auditoris agunt.

Et li. 3. carminum, permissiue. — qualibet exsules

In parte regnante beati. In passua uoce. Georg. 2.

Hoc pinguem, & placitam paci nutritor oliuam.

Interdum uox hac, pro futuro Indicatiui ponitur.

Aeneidos. 5.

Primus, equum phaleris insignem uictor habeto. &c.

Tertius, Argolica hac galea contentus abito.

Et in *Mclibæo.*

Nunc te marmoreum pro tempore fecimus. at tu,
Si foetura gregem suppleuerit, aureus esto. *Liuius,*
lib. 5. *Volcano arma, siue cui alij Diuo uouere uolet,*
siue hostia, siue quo alio uolet, ius esto. *Catullus.*

Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,

In quo uel salis sub suli sacra suscipiunt.

Suscipiunt, pro, suscipient, uel suscipere poterunt.

☞ Idem tempus, prohibitiue. ☞

Non ames.

S. Ne amēs. Ne amet.

P. Ne amēmus. Ne amētis. Ne ament.

☞ Passiuum.

Non seias amado.

S. Ne amērīs, uel, amēre. Ne amētur.

P. Ne amēmur. Ne amēmini. Ne amentur.

☞ Aliter.

Non ames.

S. Ne amáuērīs. Ne amáuērit.

P. Ne amauērimus. Ne amauēritis. Ne amauērint.

Passivum propinquius.

Non feias amado.

S. Ne amatus sis. Ne amatus sit.

P. Ne amati simus. Ne amati sitis. Ne amati sint.

Remotius.

S. Ne amatus fueris. Ne amatus fuerit.

P. Ne amati fuerimus. Ne amati fueritis.

Ne amati fuerint.

Terent. Phormione. Si non tum dedero, unam præterea horam ne opertus sis.

Præterit. imperfect.

Amasses tu.

S. Amares. Amaret.

P. Amarémus. Amarétis. Amarent.

Passivum.

Foosses tu amado.

S. Amarêris, uel, amarêre. Amarêtur.

P. Amarémur. Amarémini. Amarentur.

Hoc tēpus adiccimus Virgilij auctoritatem sequuti.

Aeneid. 8.—at tu dictis Albane maneres.

Quo loco, rancide nimis interpretātur, debuisses manere, quum frigeat uis illa, festiuit aſq; Maroniana.

Potéstq; cognosci ea imperādi formula ex simili, quam nemo non fateatur esse Imperatiui. Terent. Heauton.

*Clit. dij te eradicent Syre, qui me istinc extrudis. Syr.
 At tu pol tibi istas posthac comprimito manus.
 Hic Virgilij locus quum me primum admonuisset, ut
 Imperatiuo præteritum apud Latinos esse, non dubita-
 rem, eius tãdem usum plenius cõfirmaui postea. Terent.
 Andria. Alio pacto haud poterat fieri, ut sciret hæc
 quæ uolumus. My. Prædiceres. Idem Heautont. For-
 tasse aliquãto iniquior erat, præter eius libidinem. Pa-
 teretur. Idem Phorm. D. dotem daretis, quæreret aliũ
 uirum. Et post. Get. Non ratio, uerum argentum dee-
 rat. D. sumeret alicunde. Liuius li. 7. atq; à porta, do-
 mum confestim ad M. Pomponiũm tribunum pergit.
 Ianitori opus esse sibi domino eius conuento extemplo
 ait. nunciaret T. Manlium Lucij filium esse. Et post.
 Fremũt omnibus locis. irent, crearent cõsules ex plebe,
 Horatius in arte.*

*Nullum ultra uerbum, aut operam sumebat inanem.
 Quin sine riuali tẽq; & tua solus amares.*

➤ Præter. perfect.

Tu haias, ou tenhas amado.

S. Amáueris. Amauerit.

P. Amauerimus. Amaueritis. Amauerint.

➤ Syncope.

S. Amâris. Amârit.

P. *Amárimus. Amáritis. Amárint.*

➤ *Passiuum propinquius.*

Tu hias fido amado.

S. *Amatus sis. Amatus sit.*

P. *Amati simus. Amati sitis. Amati sint.*

➤ *Remotius.*

S. *Amatus fueris. Amatus fuerit.*

P. *Amati fuerimus. Amati fueritis. Amati fuerint.*

Et si præteritum perfectum hoc actiuum inuenitur, ut apud Lucanum Pharsal. 2.

Dij melius belli tulimus quod damna priores.

Cœperit inde nefas. Et libro. 8.

Non impune tuos Magnus contempserit annos,

Qui te nec uictos arcere à litore nostro

Posse putat. nec te sceptris priuauerit hospes.

tamen frequẽius in tertijs utriusq; numeri personis passiuâ uoce & genere neutro inuenitur. ut, hæc de ea re dicta sint. Linius li. 7. dec. 1.

Hæc dicta sint patribus. Te imperator milites tui ora-

mus &c. & lib. 8. Exanimatum, auctores quoniam non

omnes sunt, mihi quoq; in incerto relictũ sit. Nam quod

Priscianus, aperta sit porta cras, & alia quæ adducit

similia, præteritum futuro mixtũ putat, & Linacer il-

lud Ciceronis ad Atticum, sed amábo te, nihil incō-
modo ualetudinis tuæ feceris. & illud Martialis,

Dic quotus, & quanti cupias coenare, nec ullum

Addideris uerbum, &

Perdiderit nullum uita reuersa diem,

Quis adeo cæcus est, ut futuri temporis esse nõ uideat?

➤ Plusq̃ perfect.

Amárustu.

S. Amáuises. Amáuiset.

P. Amáuisémus. Amáuisétis. Amáuisent.

➤ Syncope.

S. Amásses. Amásset.

P. Amássémus. Amássétis. Amássent.

➤ Passiuum propinquius.

Fooras tu amado.

S. Amátus esses. Amátus esset.

P. Amátus esémus. Amátus essétis. Amátus essent.

➤ Remotius .

S. Amátus fuisses. Amátus fuisset.

P. Amátus fuissémus. Amátus fuissétis. Amátus fuissent.

Lucanus li. 7.—post prælia natis

Si dominum Fortuna dabis, & bella dedisses.

Æneid. 4.—eadem me ad fata uocasses.

D

Idem ambas ferro dolor, atq; eadem hora tulisset.
Metamorph. 5.

Premiaq; eripies? quæ si tibi magna uidentur,
Ex illis scopulis, ubi erant adfixa, petisses.

Superioribus his Imperatiui temporibus utuntur
non raro auctores pro Coniunctiuo, subintellecta par-
ticula. si. Persius, sat. 5.

—digitum exsere, peccas. id est, si exseras.

Ouid. met. 12.—Da femina ne sim,

Omnia præstiteris.

Lucanus lib. 2.—Quibus adde Catonem

Sub iuga Pompeij, toto iam liber in orbe

Solus Cæsar erit.—hoc est, si addas, uel addideris.

Martialis.—Adde aquam, natabunt. Idem li. 12.

Imputet ipse deus nectar mihi, fiet acetum.

Cicero Philip. decima tertia. Neq; istinc si cupias,
possis te explicare. Recepteris, omnes insequentur. Mā-
seris, hærebis. Horat. serm. 1. sat. 3.

—decies centena dedisses

Huic parco, paucis contento, quinque diebus.

Nil erat in oculis. id est, si dedisses. Idem in arte.

—melius te posse negares,

Bis terq; expertum frustra, delere iubebat.

hoc est, si negares. Virgili.—tu quoq; magnam

Partem opere in tanto, sineret dolor, Icare haberes.
id est, si sineret, aut siuisset. Iuuenalis.

—ad cælum iusseris, ibit. id est, si iusseris.

Ouid. Fastorum. 6.

Huic aliquis iuuenum, dixisset amantia uerba.

Reddebat taleis protinus illa sonos.

Est etiam reperire, ubi elegantissime hic Imperatiuus
pro Optatiuo ponatur, nisi malis Deprecatiuum esse,
qui idem in Imperatiuum recidit. Virg. Aeneid. 4.

Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor,

Qui face Dardanio ferrôq; sequare colonos. Idem.

Viuite felices, quibus est fortuna peracta.

pro. Viniatis utinam.

☞ Futurum.

Tu amarâas.

S. Amabis. Amabit

P. Amâbimus. Amâbitis. Amâbunt.

☞ Passiuum.

Tu seraas amado.

S. Amâberis uel amâbere. Amâbitur.

P. Amâbimur. Amâbimini. Amâbuntur.

Hoc esse modi huius, uel potius Mandatiui, uerum &
proprium futurum iudico. Nam, Amato, Amâue-
ris, prius ostendi etiam præsentis temporis deseruire, al-
terum adsertiue, alterum uero prohibitiue. Estq; eius-

modi futuri usus frequentissimus. Cicer. famil. li. 7. ad Trebatium. Sed ualebis, meaq; negotia curabis, meq; dijs iuuantibus, ante brumam expectabis.

Virg. georgicorum primo.

Aliernis idem tonsas cessare noualeis

Et segnem patiére situ durescere campum. Item. li. 2.

Ante locum capies oculis, altéq; iubebis

In solido puteum demitti, omnémq; repones

Rursus humum, & pedib. summas æquabis arenas.

Lucanus Pharsal. li. 2.

Ecquid plura moror? totos mea gnate per ortus

Bella feres, totóq; urbeis agitabis in orbe

Perdomitas. omnes redeant in castra triumph.

De Permissiuo Modo.

Permissiuum, etiam Concessiuum nominant. Similis is fere Imperatiuo est, temporibus, uoce, & significatione, nisi quod primam in singulari personam admittit, qua Imperatiuus, uiri prædictum est, priuatur. Eo tunc utimur, quum nos súsq; déq; laturos, si quidpiam fiat, ostendere uolentes, quasi imperamus. Vt si admonenti ne in aperta pericula me conijciam, futurum enim ut peream, respondero ego, Peream.

❧ *Quasi præsens, uel futurum.*

Ame eu, mas que ame, doulhe que ame.

S. *Amem. Ames. Amet.*

P. *Amémus. Amécis. Ament.*

❧ *Passiuum.*

Eu feia amado, mas que feia, doulhe qu e feia amado.

S. *Amer. Améris uel amére. Ametur.*

P. *Amémur. Amémini. Amentur.*

❧ *Aliter.*

Ama tu.

S. *Ama. Amet.*

P. *Amémus. Amâte. Ament.*

❧ *Passiuum.*

Se tu amado.

S. *Amâre. Ametur.*

P. *Amémur. Amámini. Amentur.*

❧ *Aliter.*

Ama tu.

S. *Amato tu. Amato ille.*

P. *Amémus. Amatôte. Amanto.*

❧ *Passiuum.*

Se tu amado.

S. *Amator tu. Amator ille.*

P. *Amémur. Amáminor. Amantor.*

Sicut in Imperatiuo diximus, hæ præsentis uoces, etiam futuri sunt. Lucan. li. primo.

— diros Pharsalia campos

Impleat, & Pœni saturentur sanguine manes.

His Cæsar Perusina fames, Mutinæq; labores

Adcedant fatis. Virgil. in buc.

— Et Phyllida solus habeto. Terent. Andria.

Nonne tibi satis esse hoc uisum solidum est gaudium,

Nisi me lactasses amantem, & falsa spe produceres?

habeas. Et post. — Imo habeat, ualeat, uiuat cum illa.

Adelphis. Missa facio, effundite, emite, facite quod uobis lubet.

Sed quum, ut paulo ante dixi, modus Permissiuus primam admittat personam singularem, in Ama, & amato, ideo illam non ponimus, quia ab Imperatiuo, qui ea persona caret, has uoces mutuamur.

❧ Præt. Imperfect.

Eu amasse, mas que amasse, doulhe que amasse.

S. Amarem. P. Amarémus.

❧ Passiuum.

Eu foosse amado. mas que foosse, doulhe que foosse amado.

S. Amarer. P. Amarémur.

In reliquis personis, declinatur ut Imperatiuus.

☞ *Præter perfectum.*

Eu haia, ou tenha amado, mas que haia, doullhe que haia amado.

S. *Amáuerim.* P. *Amáuérinus.*

☞ *Syncope.*

S. *Amárim.* P. *Amárimus.*

☞ *Passiuum propinquius.*

Eu seia ia amado, mas que seia, doullhe que seia ia amado.

S. *Amatus sim.*

☞ *Remotius.*

Eu haia sido amado. mas que haia, doullhe que. &c.

S. *Amatus fúerim.*

Sallust. *Iugurth.* Nã initio obcidit Hiempsalem fratrem meum, deinde patrio regno me expulit. Quæ sane fuerint nostræ iniuriæ, nihil ad uos. Idem contra Cicronem. Egeris oro te Cicero, perfeceris quod libet, satis est perpeßos esse. Cicero in Sallust. Vixeris ut libet Sallusti, egeris quæ uolueris. Satis sit unum te, tuorum scelerum consciuum esse. Linius li. 6. decad. 1. De precandi potestatem à me habuéritis, precibus euentum uestris, senatus quem uidebitur dabit. Sillius. li. 1.

Intulerit Latio, spreta me, Troius heros

Exsul Dardaniam. &c.

Dum Romana tuæ Ticine cadauera ripæ

*Non capiant. Terent. Andria. Adducti qui illam
ciuem hinc dicāt. Viceris. & eironicôs Virg. æneid. 2.*

Obciderit ferro Priamus, Troia arserit igni,
Dardanium toties sudarit sanguine litus.

➤ Plusq̄ perfectum.

Eu amāra,,mas que amara,doulhe que amāra.

S. *Amavissem.* Syncope. *Amassem*

➤ *Passivum propinquus.*

Eu foora amado.mas que foora.doulhe que foora amado.

S. *Amatus essem.*

➤ *Remotius.*

S. *Amatus fuisset.* *Aeneid. quarto.*

Verum anceps fuerat belli fortuna, fuisset.

Quem metui moritura?

➤ *Futurum.*

S. *Amem.* *Ames.* *Amet.*

⊗ *cætera ut in præsentis.*

➤ *De Optativo.*

Optativus ⊗ *Imprecativus* modus, utriq̄ enim unius
Optativi nomine permiscemus, tempus præsens proprie
non habent. Nam nihil præsentis temporis ratione op-
tatur, sed futuri. Erga præteritum uero, animi adfe-

Etus quidam est, quo id quod contigit aliter, nos aliter contigisse malle significamus. Improperie tamen præsens uocamus in hoc modo, quum aliquid iam iam fieri optamus, futurum uero, quum deinceps. Eadem propterea uox est, & præsentis, & futuri. Huic modo particulas optandi, & imprecandi, utinam, o, o utinam, o si, sic, at, ut, & simileis, nonnunquam præfigimus, nonnunquam uero adimimus. *Martialis.*

Dispereas utinam Sabelle belle. Ouidius.

O utinam tum, quum *Lacedæmona* classe petebat,

Obrutus insanis esset adulter aquis. *Lucanus* li. 2.

O utinã cæliq; deis *Herebiq;* liceret. &c. *Virg.* li. 8.

Nunc nunc ô liceat crudelem abrûpere uitam. *Alius.*

O pereat quicumq; legit uirideisq; smaragdos.

Persius. — ô si mihi seria, dextro

Hercule, sub rastris crepet. *Lucan.* li. 1.

Sic cat ô superi. *Virgil.* *Aeneid.* x.

Sic pater ille deum faciat, sic altus *Apollo.* *Aenei.* 2.

At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis

Dij, si qua est cælo pietas quæ talia curet,

Persoluant grates dignas. *Terent.* *Andria.*

At tibi dij dignum factis exitium duint. *Eunucho.*

Vt illum dij deæq; senium perdant. *Adelpb.* Vt *Syre*

te, cum tua monstratione, magnus perdat *Iupiter.*

E

❧ Sine his uero particulis. *Lucan. li. 2.*
Me geminae figant acies, me barbara telis
Rheni turba petat. ibi.
Sic redimat sanguis populos, hac caede luatur
Quidquid Romani meruerunt perdere mores.
Terent. Andria. Dij te eradicent, ita me miseram ter-
ritas. Adelphis. Dij omnes oderint, ni magis te, quam
oculos nunc amo meos.

❧ Quasi praesens, uel futurum.

Eu ame. Eu seia amado.
 S. *Amem.* ❧ *Passuum.* S. *Amer.*

❧ *Aliter.*

S. *Amauerim.* *Syncope.* *Amârim.*

❧ *Passuum propinquius.*

S. *Amatus sim.*

❧ *Remotius.*

S. *Amatus fuerim.* *Virg. Aenei. 8.*

O si praeteritos referat mihi Iupiter annos.

Qualis eram. &c.

Vtimur interdum Imperfecto, praesentis loco. Virgil. 11.

Quamquam, o si solitae quidquam uirtutis adesset.

Martialis.

Dij facerent ut tu loquereris, & ipse taceret.

Terent. Eunucho. Fundam tibi ego nunc nimis uellem dari, ut illos procul hinc cæderes.

❧ *Quasi præsens, aliter.*

Ora eu amasse.

Ora eu foosse amado.

S. *Amarem.* ❧ *Passiuum.* S. *Amarer.*

❧ *Præteritum imperfectum.*

Ora eu amara entam.

Ora eu foora amado entam.

Amarem. ❧ *Passiuum.* *Amârer.*

Pro hoc tempore ponitur aliquando plusquam perfectum, & contra uicissim, ut apud Ouidium.

O utinam tum, quum Lacedæmona classe petebat, Obrutus insânis esset adulter a quis.

Proprium erat, utinam tum obrueretur, quum petebat. Id etiam Potentiali adcidit, & Coniunctiuo, ut in uno Terentij exemplo, de utroq; modo patebit.

Adelph. Nam si esset unde id fieret, faceremus. pro eo quod esse debebat, si fuisset, fecissemus. In quo, fuisset, subiunctiuu modi est, fecissemus, potentialis. Cæsar. Nonnulli etiam Cæsari nunciabant, quum castra moueri, aut signa ferri iussisset, non fore dicto audienteis milites. Iussisset, pro iuberet.

☞ *Præter. Perfectum.*

Eu haia, ou tenha amado.

S. *Amáverim. Syncope. Amárim.*

☞ *Passivum propinquius.*

Eu feia ia amado.

S. *Amatus sim.*

Eu haia sido amado.

Remotius. Amatus fúerim.

Virgil. Aeneid. 6.

Hac Troiana tenus fuerit fortuna sequuta.

Lucan. Phars. 2. — dij uota secudent,

Et fibrís sit nulla fides, sed conditor artis

Finxerit ista Tages. Plautus Pœnulo. act. 3.

Aduoc. Abscessit quicum litigas. Agor. Utinam

hinc abierit in malam crucem. Idem. Casina. act. 2.

Deos quæso ut tua sors ex sitella effugerit. Chal. Utinam

tua quidem, sicut Herculeis prædicât Quondam

prognatis, ita in sortiendo delicuerit. Effugerit, Cõiun

ctini est. delicuerit, Optatiui.

☞ *Plusq̃ perfectum.*

Eu amára.

S. *Amavissim. Syncope. Amassim.*

☞ *Passivum propinquius.*

Eu foora amado.

S. *Amatus essem.*

☞ *Remotius.*

S. *Amatus fuisset. Catullus Argonautico.*
Iupiter omnipotens, utinam nec tempore primo
Gnosia Cecropiæ tetigissent litora pupes,
Indomito nec dira ferens stipendia tauro,
Perfidus in Gretam religasset nauita funem,
Nec malus hic, cælans dulci crudelia forma,
Consilium nostris quæsisset sedibus hospes.

☞ *Futurum.*

Eu ame.

Eu seia amado.

S. *Amem.* ☞ *Passiuum.* S. *Amer.*
Cicer. ad Att. Est mihi præcipua causa manendi, de
qua utinam aliquando tecum loquar.

☞ *Aliter.*

Eu ame.

S. *Amauerim.* Syncope. *Amârim.*

Eu seia amado.

☞ *Passiuum propinq.* *Amatus sim,*

☞ *Remotius.* *Amatus fuerim.*

Liuius. li. 6. decad. 1. Vidēsnetu, inquit, A. Semproni,
loci fortuna illos fretos ad Alliam constitisse? Nec
illis dij immortales certioris quidquam fiducia, maio-
risue quod sit auxilij, dederint. Catullus.

Non ita me diui uera gemunt aderint.

Propertius li. 3. ad Cynthiam.

Sic ego non ullos iam uorim in amore tumultus,

Nec ueniat sine te nox uigilanda mihi.

Terent. *Andria*. Utinam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit. Idem *Adelpb*. Dij omnes oderint, ni magis te quam oculos nunc amo meos. Huius futuri loco

reperies aliquando Indicatiui futurum. Plant. *Pseudolo*. act. 4. Malum quod tibi dij dabunt, ut scelestus.

Idem. *Aulularia*. Ita me dij amabunt, ut ego hunc ausculto lubens. Terent. *Heaut*. Ita me dij amabunt, ut tuarum miseritum est Menedeme fortunarum.

De modo Potentiali.

De potentiali modo hoc, multa erudite Linacer disputauit, ut illud uidelicet, licere per hunc unica uoce enunciare, id quod per Indicatiuum, uel Potentialem, uerbi Possum, uel uerbi, Debeo, & infinitiuum uerbi quinius usus incidat, longiuscula oratione diceretur. ut facerem, poteram, uel debebam facere. Posssem, uel deberem facere. Aliquando tamen uerbum uoluntatis desiderat. Legat qui uolet illius commentarios. Sed tamen in discrimine tēporum minus laborauit. Et sane idem in uo-

ce cum Optatiuo is modus est, quum in significationis
tamen modo longe differat.

➤ Quasi praesens, uel futurum.

Eu ame. Eu posso amar. Eu seia amado. Eu posso ser amado.

S. Amem. ➤ Passiuum. S. Amer.

Terentius Andria. Chr. bonus est hic uir. S. hic uir
sit bonus? id est, potest esse. Idem Eunuchus. Quid cum
illo agas? id est agere debes. Idem Heautont. Fruere
dum licet, nam nescias Eius sit potestas posthac, an nun
quam tibi. Hecyra. act. 5. Nam qui post factam iniu-
riam se expurget, parum mihi profit. profit, Potentialis
est. expurget, Coniunctiui pro Indicatiuo.

➤ Praesens tantum, aliter.

Eu amaria haghora.

Eu seria amado haghora.

S. Amarem. ➤ Passiuum. S. Amarer.

Virgil. Aeneid. 3.

Non ego nunc dulci amplexu diuellerer usquam
Gnate tuo. Terentius Hecyra. act. 5. Id pollicerer
tibi Laches, Me segregatum habuisse, uxorem ut duxit,
a me Pamphilum. id est. polliceri possum.

➤ Praeter. Imperfect.

Eu amaria entam. Eu podia, ou deuia amar.

S. Amarem.

Passiuum.

Eu feria amado entam. Eu podia, ou deuia ser amado.

S. *Amarer.*

Terent. *Andria.* Diceret, quid feci? id est. poterat dicere. Virgil.

Quid facerem? neq; seruitio me exire licebat. Idem.

An mihi cantando uictus non redderet ille

Quem mea carminibus meruisset fistula caprum? id est. non reddere debebat? Lucan. li. 1.

Non erat is populus, quem pax tranquilla iuuaret.

id est posset. & post. eodem libro.

—Quem non stellarum Aegyptia Memphis

Aequaret uisu. Idem lib. 7. —stetit aggere campi

Eminus, unde omneis sparsas per Thessala rura

Adspiceret clades, id est. poterat, uel posset adspicere.

Præteritum perfectum.

Eu haia amado. eu pude amar.

S. *Amauerim.* Syncope. *Amarim.*

Passiuum propinquius.

Eu haia sido amado. Eu pude ser amado.

S. *Amatus sim.*

Remotius.

S. *Amatus fucri.*

In hoc potentiali modo, non facile præteritum exactum
reperias. Ego nisi fallit memoria, hæcenus me non le-
gisse profiteor, præterquam in Porcij Latronis decla-
matione. Verum ea dicendi uoluptas olim sapientissimo
uiro M. Catoni plane contigerit, necnon & Galbæ,
Scipioni, Gracchis. &c. nobiscum uero sententia nostra
bene ageretur. &c. Nec abhorret à præterito hoc, illud
Virgilij—pro Iupiter, ibit

Hic ait, & nostris inluserit aduena regnis?

Inluserit inquit, id est potuit inludere. Horat. in epod.

Inultus ut tu riseris Cottytia

Vulgata sacrum liberi Cupidinis?

Et exquilini pontifex uenefici

Impune ut urbem nomine impleris meo?

Quare id tempus post hæc plenius inuestigandum re-
linquimus. Nam exempla quæ tanquam præteriti Li-
nacer adducit, omnino futuri esse, qui modo paululum
aduerterit, cognoscet. Illud autem Quintiliani, Qua-
lis adhuc fortasse nemo fuerit, Coniunctiuus est præte-
ritum, pro Indicatiui præterito, Fuit.

➤ Plusq̄ perfectum.

Eu amâra. Eu podeêra amar.

S. Amaissem. Syncope. Amassem.

F

Passivum propinquius.

Eu foora amado. Eu podeéra ser amado.

Amatus essem.

Remotius.

Amatus fuisset.

Virgil. Aeneid. 4. — faces in castra tulisset.

*Impleſsemq; foros flammis, gnatumq; patremq;
Cum genere extinxem, memet super ipsa dedissem.*

Ovidius metam. 15.

Quod petis hinc, propiore loco Romane petisses.

Lucanus Pharsal. 1.

Sub iuga iam Seres, iam barbarus iſſet Araxes.

Et libro quarto.

Paretur, rapuitq; ruens in praelia miles,

Quod fugiens timuiſſet iter.

*Terentius Eunucho. Cæterum, idem hoc tute melius
quanto inueniſſes Thraſo?*

Futurum.

S. *Amem.* Eu ame, poſſa, deua amar.
Eu amarei, poderei, deuerai amar.

Passivum.

S. *Amer.* Eu ſeia amado, poſſa, deua ſer amado.
Eu ſerei amado, poderei, deuerai ſer amado.

Lucanus Pharsal. 3.

Fœdera si placēant, sit quo ueniat is inermes. id est.
possit is uenire. Virgil. li. i.

— Et quisquam numen Iunonis adoret?

Horat. in arte.

Spēctatum admīssi, risum teneatis amici? post.

Nedū sermonū stet honos & gratia uiuax. Item post.

— non tamen intus

Digna geri, promes in scenam, multa q; tolles

Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens.

Narret, id est. narrare poterit. Terentius Eunucho.

Quod qui rescierint, culpent? illud merito factū omnes

putent. Post. Ex homine hunc natum dicas? Post.

Tibi illam reddat, aut tu illam tangas? omnium. Plin.

li. 18. c. 25. Miretur hoc, qui non meminert ipso bruma-
li die pulegium in carnarijs florere.

☞ Futurum aliter.

Eu amarei, poderei, ou deuerai amar.

S Amáuerim. ☞ Syncope. Amárim.

☞ Passiuum propinquius.

Eu serêi amado, poderêi, deuerêi ser amado.

S Amatus sim.

☞ Remotius.

S. Amatus fuerim.

Lucanus Phars. octauo.

Roma faue coeptis. quid enim tibi gratius unquam
Præstiterint superi, quam si ciuilia Partho
Milite bella geram. Horat. 1. Sermon. Sat. 5.
Nil ego contulerim iucundo sanus amico.
Reperitur sæpe Indicatiui futurum, pro futuro huius.
Cicero de offi. li. 1. Quæ grauis & fortis ciuis, & in
rep. principatu dignus, fugiet, atq; oderit, tradetq; se to-
tum reipublicæ, neq; opes aut potentiam consecrabitur,
totamq; eam sic tuebitur, ut omnibus consulat. In his
omnibus, fugiet, oderit, tradet, consecrabitur, tuebitur,
debebit fugere, odiſſe, tradere, consecrari, tueri, intelli-
gi oportet. Sic circa finem lib. secundi. Ab hoc igitur
genere largitionis, ut alijs detur, alijs auferatur, aberūt
ij, qui rem pub. tuebuntur. In primisq; operam dabunt,
ut iuris & iudiciorum æquitate, suum quisq; teneat. Li-
bro item tertio. Ita nec ut emat melius, nec ut uendat,
quidquam simulabit, aut dissimulabit uir bonus.

Aeneid. 4. — Mugire uidebis

Sub pedibus terram. post

— sola fuga nautas comitabor eunteis? Lucan. li. 1.

Degenerem patiére togam? Horat. in arte.

Aemylium circa ludum, faber Imus, & ungueis

Exprimet, & molleis imitabitur ære capillos,

Infelix operis summa.

E^{di}uerso futurum Potentialis, pro Indicatiui futuro. Cicero li. 1. de off. Hæ disciplinæ igitur, si sibi consentaneæ esse uelint, de officio nihil queant dicere.

Horat. in arte—licet subcurrite longum

Clamet, io ciues, non sit qui tollere curet. *Aeneid.* 7.

—Dubitem haud equidem implorare quod usquam est.

Flectere si nequeo superos, Acheronta mouebo.

Lucanus, *Pharsal.* quinto.

Sed si magnarum poscunt discrimina rerum,

Haud dubitem præbere manum. *Ouid.* met. 1.

Non timeam magni dixisse palatia cæli.

Plautus *Bacchidib.* Effertur præda ex Troia. taceam

nunc iam. *Terent.* *Andria.* Si Simo hunc noris satis,

non ita arbitrêre. bonus hic est uir. *Eunucho.* Quod qui

rescicrint culpent? illud merito factum omnes putent.

Adelph. Satis mihi id habeã supplicij, dum illos ulciscar modo.

Liuius li. 7. dec. 1. Iniusu tuo, inquit, imperator,

extra ordinem nunq̃ pugnauerim. Non, si certam

uictoriam uideam.

De Coniunctiuo, uel Subiunctiuo modo.

Hunc modum ita adpellarunt grammatici, quia nullam, sicut ante dicti modi, perfectam sententiam efficit,

nisi alteri coniungatur, subiiciaturue, alterumue *Subiū-*
gat. Eget igitur aliorum patrocínio, nec unquam per se
 subsistit, ut perfectam faciat orationem. Iungit autem
 sibi particulas has, quum, quo, si, ut, ni, nisi, ne, utne,
 dum, modo, dummodo. & si quæ aliæ sunt. aut relatiuo
 Qui, subiicitur. ut, nec qui sim quæris *Alexi.* maxime
 tamen, si id relatiuū loco particule, ut, ponatur. *Cicer.*
libro. 2. de officijs. O uirum magnum, dignumq; qui in
 nostra repub. natus esset. *Terēt. Eunucho.* Nam si ego
 digna hac contumelia sum maxime, at tu indignus qui
 faceres tamen. Eius præsens adsignatur à grammati-
 cis, *Amem.* Sed ego, nisi adsit aduerbium, quum, non
 uideo præsentis naturam ullam. Nam cum reliquis om-
 nibus particulis, futurum potius resipit. Nullus enim
 modus, dempto Indicatiuo, uerum tempus præsens ex-
 primit, ne Potentialis quidem, alioqui & ipse demon-
 stratiuus. Atq; in tantum futurum est, ut, quum pro
 eo Indicatiui præsens ponitur, id etiam ad futuri natu-
 ram detorqueat. *Liuius li. s.* Perficietur autem, si urge-
 mus obsessos, si non ante abscedimus, quam spei nostræ
 finem captis *Veijs* imposuerimus.

☞ *Quasi Præsens.*

Eu amc.

Eu scia amado.

S. *Amem. Passiuum. Amer.*

Est ubi Imperfectum Præsentis significatione possis
animadvertere. ut apud Lucanum Pharsal. 1.

— Summo si frigida cælo

Stella nocens, nigros Saturni adcenderet igneis,
Deucalionæos fudisset Aquarius imbreis.

Si sæuum radijs Nemcæum Phœbe leonem

Nunc premeres, toto fluere incensia mundo.

Nam adcenderet, & premeres, præsentis Subiunctivi
modi sunt. At fudisset, & fluere, Potentialis.

☞ Quasi præsens aliter.

Eu amasse haghora.

Eu foosse amado haghora.

Amarem. ☞ Passivum. Amarer.

Ponitur non raro prior illa uox, pro hac altera. &
tunc fere, similem ex Potentiali uocem subiungit.

Aeneid. 5. — Spatia & si plura supersint,

Transseat elapsus prior, ambiguum ue relinquat.

Plaut. Aulularia act. 2. Sexcenta sunt, quæ memo-
rem, si sit otium. pro, memorarem, si esset. Post.

Compellarem ego illum, ni metuam ne desinat memo-
rare mores mulierum. Metamorph. primo.

— & si modo uerba supersint,

Oret opem, nomenq; suum, casusq; loquatur. li. 2.

— nec si sciat, imperet illis. id est. nec si sciret, imperaret.

Terent. Andria. Tu si hic sis, aliter sentias. pro, si ef-

ses, sentires. Heautont. Quod in opere faciundo operæ
consumis tuæ, si sumas in illis exercendis, plus agas.
Adelphis. act. 3. Nunc illud est, quod si omnes omnia
sua consilia conferant, Atq; huic malo salutem quæ-
rant, auxiliij nihil adferant. Item ibi. Sublimem medium
adriperem, & capite primum in terram statuerem, ut
cerebro dispergat uiam. Item ibi. Cæterum placet tibi
factum Mitio? Mitio. Non, si queam mutare. Nunc
quum non queo, æ quo animo fero. Virgil. Aeneid. 1.
Ni faciat, maria, ac terras, cælumq; profundum
Quippe ferant rapidi secum, uerrantq; per auras.
Quamquam hoc etiam ad futurum pertinere potest,
de quo paulo post. Plaut. Truculento. Si æquū facias,
aduētores meos non incuses, quorum mihi dona adcepta
& grata habeo. id est, faceres, incusares. Asinaria. Si
ecastor habeas nunc quod des, alia uerba perhibeas.
Sallust. Jugurth. in oratione Memmij. Multa me de-
hortantur à uobis Quirites, ni studium reipub. omnia
superet. Aeneid. 9.
— Germanæ haud mollia iussa ferentem,
Ni Turnus cedat Teucrorum moenibus altis.
Horat. primo. ep. ad Quintium.
Continui montes, nisi dissocientur opaca.
Valle. &c.

Est ubi uox *Amarem*, quasi futurum significat, sed subiecta præteritis. Terentius *Andria*. Verebar quorsum euaderet. post. siui ut animum expleret suum. post.

• Edixin tibi, interminatus sum ne faceres?

Virgil. Aeneid. 1.

Certe hinc Romanos olim uoluentibus annis,
Hinc fore ductores, reuocato à sanguine Teucris,
Qui mare, qui terras, omni dititione tenerent,
Pollicitus.

Præteritum imperfectum.

Eu amasse entam.

Eu foosse amado entam.

Amarem. Passiuum. *Amarer.*

Præteritum perfectum.

Eu haia, ou tenha amado.

S. *Amáuërim.* *Amáuëris.* *Amáuërit.*

P. *Amáuërimus.* *Amáuëritis.* *Amáuërint.*

Syncope.

S. *Amârim.* *Amâris.* *Amârit.*

P. *Amârimus.* *Amâritis.* *Amârint.*

Passiuum propinquius.

Eu feia ja amado.

S. *Amatus sim.*

☞ *Remotius.*

Eu haia sido amado.

S. *Amatus fuerim.*

Plautus *Casina*. act. 2.

—deos quaeso ut tua sors ex sitella effugerit.

Virgil. *Aeneid.* 12.

Obcidit, obcideritq; sinas cum nomine Troia.

☞ *Plusq; perfectum.*

Eu amara.

S. *Amavissem.* Syncope. *Amassem.*

☞ *Passivum propinquius.*

Eu foora amado.

S. *Amatus essem.*

☞ *Remotius.*

S. *Amatus fuisset.*

Adfinitas aliqua huic tempori cum Imperfecto est, etiam quum pro futuro ponitur, nisi maius enallage id fieri, ut alterum pro altero nonnunquam ponatur. Cicero de offi. li. 3. de Mario loquens. Si se consulem fecissent, brevi tempore aut vivum aut mortuum, Jugurtham se in potestatem Po. Ro. redacturum. Et sub finem eiusdem libri. At ille ut ingressus est, confestum gladium distinxit, iuravitq; se illum statim interfecturum,

nisi iusiurandum sibi dedisset, se patrem missum esse facturum. Horat. Ser. 2. Sa. 9.—dispeream ni
 Submosses omnes. Fecissent, & dedisset, dixit, ubi magis quadraret, facerent, & daret. Terentius Hecyra.
 Perij, nouisse hunc dicam, si saluos domum redisset unquam, ut me ambulando rumperet. Contra AdelpHis.
 Iniurium est, Nam si esset unde id fieret, faceremus. pro eo quod esse debuerat. fuisse, & fecissemus.

➤ Futurum.

Eu amar. ou, teuer amado.

S. Amáuero. Amáueris. Amáuerit.

P. Amauerimus. Amaueritis. Amáuerint.

➤ Syncope.

S. Amáro. Amáris. Amárit.

P. Amarimus. Amaritis. Amárint.

➤ Passiuum propinquius.

Eufoor amado.

S. Amatus ero.

➤ Remotius.

S. Amatus fuero.

Aduertant pueri differentiam adcentus, circa pluralia futuri & præteriti exacti. Nam in futuro, rimus,

Et ritīs . producta sunt , Et ideo circumflexo adcentu
signantur . At in præterito breuia , quare in tertiam à
fine acutum adcentum retulimus , ex sententia Diome-
dis grāmatici nobilissimi . Nebrissenſis enim præceptio ,
Rimus uel ritīs uerbum producit ubiqz , nequaquam ue-
ra eſſe ex ipſis poëtis deprehenditur . Putate me uobis
impudenter mentitum , ſi uſpiam produci præteritum in-
ueneritis . Breue adcipite ex Virgilio *Aeneid.* 6 .

Namqz ut ſupremam falſa inter gaudia noctem
Egerimus , noſti . Et nimium meminiffe neceſſe eſt .

De productione , exēpla ex Nebrissenſe capite , Et ex
Georgio Valla , Deſpauteriôqz . Modo ſciatis , eos ſu-
per ea re falli , nec illis minus monachum Menefium ,
qui maluit Antonio , quam ueritati adhæreſcere . Mul-
ta de hac re me diſputaſſe memini , in cōmentarijs *Psy-
chomachia Prudentiana* . Sed quia interdum in futu-
ro etiam inuenietis , rimus , Et ritīs , breuiari , quæ res
Georgio Vallæ homini alioqui docto , multaqz lectio-
nis , impoſuit , ſcitote non à futuro hoc , amauero , ſed ab
altero quod Et uoce , Et quantitatis menſu , præterito
exacto ſimile eſt . Eſſe autem tale futurum , exempla
oſtendent . *Terentius Andria* .

—ea lege , atqz omine , ut ſi te inde exemerim , ego pro te
molam . *Adelphis* . Ne mora ſit , ſi innuerim , quin

pugnis continuo in mala hæreat.

☞ *Futurum aliter.*

Eu amar.

S. *Amáuerim. Syncope. Amárim.*

☞ *Passuum propinquius.*

Eu foor amado.

S. *Amatus sim.*

☞ *Remotius.*

S. *Amatus fuerim.*

Cæterum, in futuro Indicatiui satis demonstrauimus horum duorum modorum inter se uicissitudinem. Quare non abs re uisum fuit, heic illud etiam adponere, quo pueri admoneantur.

☞ *Futurum aliter.*

Eu amar.

Eu foor amado.

S. *Amabo. ☞ Passuum. Amabor.*

Cicero in prologo librorum officialium. Quamobrem disces tu quidem à principe huius ætatis philosophorum, & disces quandiu uoles, id est. uolueris.

Imo siquando hoc futurum perfectionem quandam significat, etiam tum indicatiui futurum pro eo positum inuenitur. Terent. Hecyra. Quid si non ueniet, maneám ne usque ad uesperum? pro si non uenerit.

G ij

Postremo hoc etiam admonendum, frequentissime præ-
sens ipsum uice fungi futuri. Quod nequaquam admira-
bimini, si memineritis, quod paulo ante dixi, id tempus
naturam futuri, quam præsentis, referre magis, nisi
adsit aduerbium, quum. Ne tum quidem semper. Nam
Virgil. etiam tum futurum fecit.

Quum faciam uitula. *Plautus Casina.*

Si nunc me suspendam, meam operam luserim.

Et præter operam, restim sumpti fecerim,

Et meis inimicis uoluptatem creauerim.

Suspendam, pro suspendero posuit, Reliqua uerba,
futuri Potentialis sunt. *Cicero de off. li. i.* Hic, si sibi
ipse consentiat, & non interdum naturæ bonitate uin-
catur. &c. *Virgil. Aeneid. i.*

Ni faciat, maria, ac terras, cælumq; profundum

Quippe ferant rapidi secum, uerrantq; per auras.

Et *Lucanus Pharsal. i.*—Si terra recedat,

Ionium *Aegeo* franget mare. Sed utrumq; exemplum
potest ad imperfectum referri, ut ante diximus. Ve-
rum tunc suauior *Lucani* erit lectio, frangat mare.

De Infinitiuo modo.

Infinitiuum modum uocamus, quod personas numerosq;
non definit. Eum etiam perpetuum dixere, ideo quod

una perpetua uoce, sine discretis numeris personisq; effe-
feratur. eâq; persona numerôue adficiatur, quam no-
men ante uerbum ipsum positum, intellectumue, præ se
ferat.

Præsens & Imperfect.

Amar haghora, ou entam.

Amarc.

Passiuum.

Ser amado haghora, ou entam.

Amari.

Capitur hoc tempus elegantissime pro præterito im-
perfecto Indicatiui, quum præcedit nominatiuus. Estq;
ea loquutio narrationi breuitatiq; adcommoda. Te-
rent. Eunuchos. Inuidere omnes mihi, mordere clancu-
lum. Ego non floccipendere, illi inuidere misere. Sal-
lustius Jugurth. Non se luxui neq; inertiae corruppen-
dum dedit, sed uti mos gentis illius est, equitare, iacula-
ri. &c. Ad hoc plæraq; tempora in uænando agere,
leonem atq; alias feras primus, aut in primis ferire,
plurimum facere, & minimum ipse de se loqui.

Præteritum perfect. & plusq; perfect.

Hauer, ou tæer amado.

Amanisse. Syncope. Amasse.

Passiuum propinquius.

Ser ia amado.

Amatum.am.um.esse.

Remotius.

Hauer fido amado.

Amatum.am.um.fuisse.

Futurum.

Inda amar.hauer de amar.

Amaturum.

Heic quam ob rem, amaturum esse non dixerim, ratio ex Gellio petenda est, Ciceronis testimonium adferente, quinta in Verrem actione. Quocunq; uenerint, hanc sibi rem præsidio sperant futurum. Gracchi item, Credo ego inimicos meos hoc dicturum. Plauti etiam in Casina, & aliorum. Non diffiteor, nos frequentius per participium futurum, hoc tempus utraq; uoce, actiua uidelicet & passiuua, tribus distinctis generibus solere efferre, sed tamen ipsa ueri futuri uox omittenda non fuit.

Alterum etiam circumloquium, amatum ire, futuro à Grammaticis adsignatum, omnino sustuli, quia futurum nequaquam est, sed præsens. Iungitur enim uerbū eo, is, supino priori uerborū, per omnes modos & tēpora. Terent. Andria. Quur te is perditū? Heautont.

In mea uita tu tibi laudem is quaesitum, scelus.

☞ *Passiuum.*

Inda ser amado, lhauer de ser amado.

Amatum iri.

Terentius Andria. Qui postquam audierat non datum iri filio uxorem suo. Cicero rhetoricorum secundo. Deinde ceteros a uirtutis studio repulsum iri.

Infinitiuus, aut omnino uerbo principali haeret, & a supposito ipsius determinatur, quasi una oratio, ut, Volo legere, Volumus ire. Aut determinatur quidem a priori uerbo, sed eius actio refertur ad aliud suppositum, quod in aduersatiuo ante ipsum ponitur, quasi duae sint orationes. Volo ego, te legere, id est, uolo ut legas. Hoc secundo modo, Infinitiuus Lusitana lingua numeros & personas habere potest.

☞ *Præsenti, & Imperfecto.*

S. Amar eu. Amares tu. Amar alguem.

P. Amarmos nos. Amardes uos. Amarem alguõs.

☞ *Præterito.*

Têer amado eu. Têeres amado tu. &c.

☞ *Futuro.*

Inda amar eu. Inda amares tu. &c.

Quamquam frequentius huiusmodi orationes cum ad-

uerbio, quod, Latina consuetudine, in Indicatiuum reijci-
mus, uel subiunctiuum, cum particulis illi ad commodis,
Volo te legere. Volo ut legas. Quero que leas.

Certo scio te amare. Eui sei certo amares tu.

Certo scio quod amas. Sei certo que amas.

Putabam te fecisse, quod petij.

Cuidana, teeres ia fecto ho que te pedij.

Putabam quod feceras, quod petij.

Cuidana que tinhas fecto ho que te pedij.

Sic etiam in alijs.

Hoc adnotauit, propter morosos quosdam, homines
alioqui & doctos & amicos, quidum nimis delicate
aulici esse uolunt, Lusitanam linguam amplissimam il-
lam quidem, Latiniq; sermonis pedisequam familiarémq;
uernaculam, in magnas angustias detrudunt. Habeant
illi laudes suas, quod magis, si dijs placet, Lusitanicum
idiotismum, ut putant, præ se ferant. Permittant nobis
formulas, quibus eodem modo Latinas, & si minus ele-
ganter, reddamus tamen.

In omni lingua, aliud alio elegātius dicitur. Sed nõ sta-
tim quidquid non tam elegans est, ab ea lingua alienum
iudicatur. Cicero multos in Latinam linguam Helle-
nismos induxit, inauditos prius, dum sermonem Roma-
num angustiozem Græco esse non patitur. Idem fecit

Virgilius, & audacius multo Horatius. Nos contra. Adeo enim nos nostri piget, ut etiam ab linguæ copia abhorreamus. Nec uero quisquam me hæc arbitretur dicere, quod multum Lusitanam linguam deamem, cui per me sane perire licebit, modo in Romanam, quam olim habuimus, mutaretur. Verum illud me mouet, quod ex ista aulica cacozelia, inrepunt in Latinam orationem mille barbarismi, & rancidæ ac fastidiosæ loquutiones illæ. Putabam quod tu arbitraberis quod ego amabam. Scio, quod tu suspicaris, quod ego non faciam hoc. Sed de his nimis multa.

Gerundia.

De amar, & de ser amado.

Amandi.

Iungitur nominibus substantiuis, maxime significantibus tempus, causam, modum, uoluntatem, & adiectiuis aliquot. ut, Certus eundi. Cupidus redeundi. Raro passiuum est. Nec temere inuenientur præter paucissima exempla. Iustinus li. 37. Athenas erudiendi gratia missus. Sueton. in Claudio. — Harpocratem, cui lectica per urbem uehendi ius tribuit. Varro de re rustica li. 2. ca. 7. de equa. Si fastidium salendi est, scyllæ

modicum conterunt cum aqua, ad mellis crassitudinem, tum ea re naturam equæ, quum menses ferunt, tangunt. *Liuius. li. 5.* Is quum in pace instituisset pueros ante urbem lusus exercendiq; causa producere. &c. Si quis hic, exercendi, ad magistrum, quam ad pueros, referre maluerit, non repugnabo. Mihi tamen sicut genitiuus, lusus, ad pueros refertur, ita, exercendi, passiue positum, mollissime eo relatum uidetur.

Amando, & sendo amado.

Amando.

Lusitanæ linguæ idiotismus, hoc tantum gerundium habet. Neq; tamen semper, quum Græcorum imitatione, etiam Infinitiu præsentis, pro gerundijs utatur, aut articuli, aut præpositionis adminiculo. ut.

Amandi, actiue. ὄν ἀγαπᾶν. de amar.

Amandi, passiue. ὄν ἀγαπᾶσθαι. de ser amado.

Horat. Hellenismū imitatus dixit. Tempus abire tibi.

Amando, actiue. ἐν τῷ ἀγαπᾶν. En amar.

Amādo, passiue. ἐν τῷ ἀγαπᾶσθαι. En ser amado.

Cæterum, gerundiū hoc secundum, & in actiua, & in passiua significatione uulgo notum est, nec testimonio indiget. Illud aduertendum, sæpe impersonaliter reperi-ri. *Liuius li. 6. decad. 1.* Et erat æris alieni magna uis, res damnosissima etiam diuitibus, & edificādo contracta.

ædificando, hic, nulli certæ personæ iungitur. Eodem libro. Satis esse missilibus ac terrore impediri cursum, obequitandôq; agmen teneri, & lib. 7. Iamq; omiſſa cunctando uictoria erat. & lib. 8. ut ferme fugiendo in fata ruitur. Sic etiã expono illud Virgil. in Damone.
Frigidus in pratîs cantando rumpitur anguis.

Et si Seruius exponat passiue, dũ cantatur, id est, incãtatur. Primum nõ adſentior poni cãtari, pro incãtari. Nec enim Seruius ita loqueretur. Ego cãtaui anguem. Deinde superiora ostẽdũt, cãtãdo, impersonaliter poni. Carmina uel cælo possunt deducere lunam,
Carminibus Cyrce socios mutauit Vlyſſis.

Frigidus in pratîs cantando, id est, dum canitur, in ipso cantare, uel per carmina. Et quum ibi idem Seruius doceat gerundiuum modũ ab omni uerbo similiter creari, nihil impedit ab impersonali uerbo ueniens gerundiuum, impersonaliter significare.

Ad amandũ. act. πρὸ τὸ ἀγαπᾶν. para amar.

Ad amandũ. pas. πρὸ τὸ ἀγαπᾶσθαι. para ser amado.

Et hunc quoq; Hellenismum nostri, præcipue poëtæ, imitantur, cum quibusdam adiectiuis. Horatius.
—celer sequi. Statius.—fortis peruertere muros.

para amar, & ser amado.

Ad amandum.

Hij

Quia actiua significatio gerundij huius tritissima est, de passiuâ solum testimonium adferam. Sallustius Iugurth. Pauca supra repetam, quo ad cognoscendum, omnia inlustria magis, magisq; in aperto sint. Idem ibi. Igitur Iugurtha ubi armis, uirisq;, & pecunia spoliatus est, dum ipse ad imperandum Tisidium uocaretur, rursus coepit flectere animum suum, & ex mala conscientia digna timere.

Iungitur gerundium hoc, absq; præpositione, uerbo substantiuo, per omnia tempora, admittitq; etiam tum casum sui uerbi, quamquam frequentius & elegantius sine eo uerbo reperitur. Plinius Secundus. Græcis utendum erit uocabulis. Virgil.—pacem Troiano ab rege petendum. Varro. Colligendum eas in uas. Frenos suspendendū. Singulis faciendum haras. Præfectos alacriores faciendū præmijs. Boues, neq; minores trimos, neq; maiores quadrimos parandum. Hos, ueteranos ex campestribus locis emendum. Et multa alia. Nam familiaris est hæc formula Varroni. Cicero de senectute. Tanquam longam aliquã uiam, quam nobis quoq; ingrediendum sit. Et hæc uera est lectio, ut ex codice manu scripto uetustissimo adparet. Idem ad Atticum. Iterandum eadem ista mihi. Hæc de gerundijs obiter. Qui plura uolet, is Laurentium consulat.

Supina.

Amatum. a amar. cum uerbo significāte motū ad locū.

Amatu. para se amar. cum nominibus adiectiuis.

Virgilius.

In breuia & Syrteis urget, miserabile uisu.

Mirabile dictu. Horrendum dictu.

In carmine obscæno. Turpe quidem factu.

Inuenias ubi secundum hoc supinum, cum uerbo motum

de loco significante iungatur, quod Priscianus adserit,

Valla negat. Statius Achill. i. Uænatu rediturum.

Plaut. Menæh. Obsonatu redeo. Cato de uillici offi-

cio. Primus cubitu surgat, postremus cubitum eat.

Alij dicerent uænatu, obsonatu, cubitu, nomina esse,

sed Cato uisus est in utroq; supino uoluisse ludere. Ve-

rum, grammaticorum litem alij dirimant. Mibi satis est

formulam loquendi usitatam adnotasse.

Participia.

Præsentis, uel imperfecti.

Ho que ama, ou amaua.

Amaus.antis. trium generum.

Raro admodum apud poetas passiuum est hoc parti-

cipium. ut apud Virgil. Voluentia plaustra. Voluen-

tibus annis. & apud Sallust. Jugurth. — deinde inflexa, atq; aucta in altitudinem, quo cuncta gignentium natura fert. Liuius li. 5. Quod ex ea tantum præda, quæ rerum mouentium sit, decima designetur.

Huius participij rarus Lusitanis usus est. Sed aut per gerundium in, do, aut per Indicatiui præsens, præteritum ue, illud explicant. Per gerundium, tum maxime, quum participium in nominatiuo, uel ablatiue absolute ponendum est. ut, Dormiens hoc faciam. Dormiendo farei eu isto. Dormientibus ciuibus, Troia incensa fuit. Dormiendo hos ciudadãos, foi ha Troia accesa en fogo. Id adcidisse, puto propterea, quia etiam Latinis quedam gerundij & participij est cognatio. Ut si dicam, dormiens uigilo, id etiam licebit ita dicere. Dormiendo uigilo. Iuuenal.

Plurimus hic æger moritur uigilando.

Aurelius Nemesianus, ecloga. 2.

— & hoc ipsum mihi tu narrare solebas

Purpureas laudando genas, & lactea colla.

Facimus nonnunquam id, quum participiũ in aduersatiuo post uerbum ponimus. Neq; tamen semper. Non enim quemadmodũ, inueni dormientem, achei ho dormiendo, dicam, ita etiam dixero per gerundium, ne excites dormientem. Sed tum dicam, Non accordes ho que dorme.

At cum reliquis casibus, ad Indicatiui præsens, imperfectum ue confugiendum est. Hoc omittendum non est, & si participiū hoc præsentis, præteriti ue imperfecti fecimus, iungi tamen nonnunquam uerbo futuro, cum futuri significatione, ut Virgilius.

Post aliquot mea regna uidens mirabor aristas.

Videns, id est, quum uidero. Idem.

— & Turnum fugientem hæc terra uidebit? Sic etiam præterito perfecto iunctum, præteriti significationem adcipit, Cicero in Bruto. Quum e Sicilia decedens, Rhodum uenisset. Virgilius.

Oceanum interea surgens aurora reliquit.

Decedens, qui decessi. Surgens, quæ surrexit. Id autem in his uerbis fit, quæ præteriti actiua participia non habent. De præterito imperfecto, omnia exemplis plena sunt. Aeneidos. x.

Tum Pallas bijugis fugientem Rhœtea præter Traicit. Item. xi.

Non hæc Euandro de te promissa parenti

Discedens dederam. Item. xij.

— quod si immatura manebat

Mors natum, caesis Volscorum millibus ante,

Ducentem in Latium Teucros cecidisse iuuabit.

Fugientem, id est, qui fugiebat. Discedens, id est, quum

discedebam, uel discessi, si libet. Ducentem, idest, qui ducebat.

Præteriti.

Ho amado.

Amatus, a. um.

In deponentibus, & communib. uerbis.

Ho que pensou.

Opinatus, a. um.

Raro actiuum est, & in paucis uerbis à grammaticis notatis, nisi à deponentibus aut cõmunibus actiuæ significationis descendat.

Futurum actiue.

Ho para amar, ou, que haa, ou hauer de amar.

Amaturus, a. um.

Ruit moriturus in hosteis. para morrer.

Nec moritura tenet crudeli funere Dido. Que haa de morrer.

Testatur moritura deos. Que hauer de morrer.

Futurum passiuæ.

Ho para ser amado. ho que haa, ou, hauer de ser amado.

Amandus, a. um.

Hoc à quocunq; uerbo ueniat, passiuum est. Sed temporis nonnunquam fit enallage. Nam inuenitur interdum presentis significatione. Quia enim Græci presentis participium & actiue & passiue proferunt, nostri idem efficere tentarunt, interdum per ipsum presentis participium in passiuam significationem mutatum, ut supra diximus, uoluentia plaustra, uoluentibus annis. &c. Interdum autem participium futuri passiuum, presenti tempori adcommo-
dant. Virgil. Voluenda dies en attulit, id est, quæ uoluitur. Tale mihi uidetur illud Ciceronis libro de officijs tertio. Tollendum est igitur ex rebus contrahendis omne mendacium, id est, ex rebus quæ contrahuntur. Lucretius li. 6.
Glans etiam longo cursu uoluenda liquescit.

SECUNDAE CON- IVGATIONIS PARADIGMA.

Indicativus.

Præsens.

Eu infino haghora.

Oceo. *Doces. Docet.*

P. *Docémus. Docétis. Docent.*

Passivum.

Eu som infinado haghora.

S. *Dóceor. Docéris, uel, docére. Docetur.*

P. *Docémur. Docémini. Docentur.*

Imperfectum.

Eu infinaua.

S. *Docébam. Docebas. Docebat.*

P. *Docebâmus. Docebâtis. Docébant.*

Passivum.

Eu era infinado.

S. *Docébar. Docebâris, uel, docebâre. Docebatur.*

P. *Docebâmur. Docebâmini. Docebantur.*

Præteritum perfectum.

Eu infinei.

S. *Dócui. Docuisti. Docuit,*

P. *Docuimus. Docuistis. Docuerunt, uel, docuere.*

Passiuum.

Eu fui haghera infinado.

Eu somia infinado.

Eu fui infinado.

Propinq. *Doctus sum. Remot. Doctus fui.*

Plusq̃ perfectum.

Eu infinára.

Eu tinha infinado.

S. *Docueram. Docueras. Docuerat.*

P. *Docueramus. Docueratis. Docuerant.*

Passiuum.

Eu era ia infinado.

Eu foora infinado.

Propinq. *Doctus eram. Remot. Doctus fueram.*

Futurum, uel, modus promissiuus.

Eu infinaréi.

S. *Docébo. Docebis. Docebit.*

P. *Docébimus. Docébitis. Docebunt.*

Passivum.

Eu ferei insinado.

S. Docēbor. Docēberis, uel, docēbere. Docēbitur.

P. Docēbimur. Docebimini. Docebuntur.

Aliter.

Eu insinarei.

S. Docūero. Docūeris. Docūerit.

P. Docuerimus. Docueritis. Docuerint.

Passivum.

Eu ferei insinado.

Propinq. Doctus ero. Remot. Doctus fuero.

Imperativus.

Quasi præsens, uel, futurum.

Insina tu.

S. Doce. Doceat.

P. Doceâmus. Docête. Dóccant.

Passivum.

Se tu insinado.

S. Docêre. Doceatur.

P. Doceâmur. Docémini. Doceantur.

Aliter.

Insina tu.

S. Docêto tu. Doceto ille.

P. Doceâmus. Docetôte. Docento.

Passivum.

Se tu infinado.

S. Docêtor. Docêtor.

P. Doceâmur. Docéminor. Docentor.

Idem tempus prohibitiue.

Non infines tu.

S. Ne dóceas. Ne doceat.

P. Ne doceâmus. Ne doceâtis. Ne doceant.

Passivum.

Non seias tu infinado.

S. Ne doceârís, uel doceâre. Ne doceatur.

P. Ne doceâmur. Ne doceâmini. Ne doceantur.

Aliter.

Non infines tu.

S. Ne docúerís. Ne docúerit.

P. Ne docuerîmus. Ne docuerîtis. Ne docúerint.

Passivum.

Non seias infinado.

Propinq. Ne doctus sis. Remot. Ne doctus fúerís.

Præteritum imperfectum.

Infinaſſes tu.

S. Docéres. Doceret.

P. Docerêmus. Docerêtis. Docerent.

Passuum.

Foosfes tu infinado.

- S. *Docerêris, uel, docerêre. Docerêtur.*
P. *Doccrêmur. Doccrêmini. Doccerentur.*

Præteritum perfectum.

Tu haias, ou, tenhas infinado.

- S. *Docuêris. Docuêrit.*
P. *Docuêrimus. Docuêritis. Docuêrint.*

Passuum.

Tu haias fido infinado.

- Propinq. *Doctus sis. Remotius. Doctus fueris.*

Plusq̃ perfectum.

Infinaras tu.

- S. *Docuisses. Docuisset.*
P. *Docuissêmus. Docuissêtis. Docuissent.*

Passuum.

Fooras tu infinado.

- Propinq. *Doctus esses. Remot. Doctus fuisses.*

Futurum.

Tu infinaras.

- S. *Docebis. Docebit.*
P. *Docêbimus. Docêbitis. Docebunt.*

Passuum.

Tu seraas infinado.

- S. *Docêberis, uel, docêbere. Docebitur.*

P. *Docébimur Docebimini. Docebuntur.*

❧ *Permissiuus modus.*

❧ *Quasi praesens, uel, futurum.*

Eu insine. mas que insine, doulhe que insine.

S. *Dóceam. Dóceas. Dóceat.*

P. *Doceâmus. Doceâtis. Doceant.*

❧ *Passiuum.*

Eu seia insinado, mas que seia insinado. doulhe que seia insinado.

S. *Dócear. Doceâris, uel, doceâre. Doceatur.*

P. *Doceâmur. Doceâmini. Doceantur.*

❧ *Aliter.*

Tu insina.

S. *Doce. Dóceat.*

P. *Doceâmus. Docête. Dóceant.*

❧ *Passiuum.*

Tu se insinado.

S. *Docêre. Doceâtur.*

P. *Doceâmur. Docêmini. Doceantur.*

❧ *Aliter.*

Tu insina.

S. *Docêto. Docêto.*

K

P. *Doccâmus. Docetôte. Docento.*

❧ *Passivum.*

Tu se insinado.

S. *Docêtor. Docêtor.*

P. *Doceâmur. Docêminor. Docentor*

❧ *Præter. imperfect.*

Eu insinasse. mas que insinasse, doulhe que insinasse.

S. *Docêrem. P. Docerêmus.*

❧ *Passivum.*

Eu foosse insinado. mas que foosse, doulhe que foosse insinado.

S. *Docêrer. P. Docerêmur,*

❧ *Præterit. perfectum.*

Eu haia, ou tenha insinado. mas que haia, doulhe que haia insinado.

S. *Docúerim. P. Docuêrimus.*

❧ *Passivum.*

Eu seia ia insinado mas que seia,
doulhe que seia ia insinado.

Propinq. Doctus sim.

Eu haia sido insinado. mas que haia,
doulhe que haia sido insinado.

Remotius. Doctus fúcrim.

➤ Plusq̄ perfectum.

Eu infinára, mas que infinára, doulhe que infinára.

S. Docuissẽm.

➤ Passiuum.

Eu foora infinado, mas que foora, doulhe que foora infinado.

Propinq. Doctus essem. Remot. Doctus fuissẽm.

➤ Futurum.

Dóceam. Passiuum. Dócear. ut in præsentĩ.

➤ Optatiuus modus.

➤ Quasi præsens, uel, futurum.

Eu infine.

Eu seia infinado.

Dóceam. ➤ Passiuum. Dócear.

➤ Aliter.

S. Docúerim. P. Docuérimus.

➤ Passiuum.

Propinq. Doctus sim. Remot. Doctus fúerim.

➤ Præsens tantum, aliter.

Ora eu infinasse.

Ora eu foosse infinado.

Docérem. ➤ Passiuum. Docérer.

Præteritum imperfectum.

Ora eu infinára entam.

Ora eu foora infinado entam.

Docêrem. Passiuum. Docêrer.

Præteritum perfectum.

Eu haia, ou, tenha infinado.

S. Docúerim. P. Docuêrimus.

Passiuum.

Eu seia ia infinado.

Eu haia sido infinado.

Propinq. Doctus sim. Remot. Doctus fúerim.

Plusq̃ perfectum.

Eu infinára.

Docuissẽm. P. Docuissẽmus.

Passiuum.

Eu foora infinado.

Propinq. Doctus essem. Remot. Doctus fuissẽm.

Futurum.

Eu infine.

Dóceam.

Eu seia infinado.

Passiuum.

Dócear.

☞ *Aliter.*

Eu infine.

S. *Docuerim.* P. *Docuerimus.*

☞ *Passiuum.*

Eu seia insinado.

Propinq. *Doctus sim.* Remot. *Doctus fuerim.*

☞ *Potentialis modus.*

☞ *Præsens, uel, futurum.*

Eu infine. Eu posso insinar. Eu seia insinado. Eu posso ser insinado.

Dóccam. *Passiuum.* *Dóccar.*

☞ *Aliter, præsens tantum.*

Eu insinaria haghora.

Eu seria insinado haghora.

Docérem. ☞ *Passiuum.* *Docérer.*

☞ *Præteritum imperfectum.*

Eu insinaria entam.

Eu seria insinado entam.

Eu podia, ou deuia insinar.

Eu podia, ou, deuia ser insinado.

Docérem. ☞ *Passiuum.* *Docérer.*

☞ *Præterit. perfectum.*

Eu haia insinado.

Eu pude insinar.

S. *Docuerim.* P. *Docuerimus.*

K ij

Passiuum.

Eu haia fido insinado.

Eu pude ser insinado.

Propinq. *Doctus sim.* Remot. *Doctus fuerim.*

Præteritum plusq̃ perfect.

Eu insinara. Eu podeera insinar.

S. *Docuissem.* P. *Docuissémus.*

Passiuum.

Eu foora insinado.

Eu podeera ser insinado.

Propinq. *Doctus essem.* Remot. *Doctus fuissém.*

Futurum.

Eu insine, possa, deua insinar.

Eu insinarei, poderei, deuerei insinar.

S. *Dóceam.* P. *Doceámus.*

Passiuum.

Eu seia insinado. possa, deua ser insinado.

Eu serei insinado, poderei, deuerei ser insinado.

S. *Dócear.* P. *Doceámur.*

Aliter.

Eu insinarei, poderei, ou deuerei insinar.

S. *Docúerim.* P. *Docuérimus.*

Passivum.

Eu ferei infinado, poderei, ou deverei ser infinado.

Propinq. *Doctus sim.* Remot. *Doctus fuerim.*

Coniunctivus modus.

Quasi præsens.

Eu infine.

Eu feia infinado.

Dóccam. Passivum. *Dóccar.*

Aliter.

Eu infinasse haghora.

Eu foosse infinado haghora.

Docérem. Passivum. *Docérer.*

Præteritum imperfectum.

Eu infinasse entam.

Eu foosse infinado entam.

Docérem. Passivum. *Docérer.*

Præteritum perfectum.

Eu haia, ou tenha infinado.

S. *Docuerim.* P. *Docuerimus.*

Passivum.

Eu feia ia infinado.

Eu haia fido infinado.

Propinq. *Doctus sim.* Remot. *Doctus fuerim.*

Præterit. plusq; perfect.

Eu infinara.

S. *Docuissem.* P. *Docuissemus.*

❧ *Passiuum.*

En foora'insinado.

Propinq. *Doctus essem.* Remot. *Doctus fuisset.*

❧ *Futurum.*

Eu insinar, ou teuer insinado.

S. *Docúero.* P. *Docuerimus.*

❧ *Passiuum.*

Eu foora'insinado.

Propinq. *Doctus ero.* Remot. *Doctus fueró.*

❧ *Futurum aliter.*

Eu insinar.

S. *Docúerim.* P. *Docuérimus.*

❧ *Passiuum.*

Eu foora'insinado.

Propinq. *Doctus sim.* Remot. *Doctus fuerim.*

❧ *Infinitiuus modus.*

❧ *Præsens & præteritum imperfect.*

Insinar haghora, ou entam.

Ser insinado haghora ou entam.

Docére. *Passiuum.* *Docéri.*

Præterit. perfect. & plusq̄ perfect.

Hauer, ou, t̄er insinado.

Docuisse.

Passiuum.

Ser ia insinado.

Propinquius. Doctum. am. um. esse.

Hauer sido insinado.

Remotius. Doctum. am. um. fuisse.

Futurum.

Inda insinar,
hauer de insinar.

Inda ser insinado,
hauer de ser insinado.

Docturum. Passiuum. Doctum tri.

Gerundia.

De insinar, & de ser insinado.

Docendi.

Insinando, & sendo insinado.

Docendo.

para insinar, & para ser insinado.

Ad docendum.

Supina.

A insinar.

Doctum.

para se insinar.

Doctu.

Participia.

Præsens, & præterit. imperfect.

Ho que insina, ou insinaua. actiue.

Docens. entis.

Præterit. perfectum.

Ho insinado. passiue.

Doctus. a. um.

Futurum, actiue.

Ho para insinar, ou, que haa, ou, hauia de insinar.

Docturus. a. um.

Futurum, passiue.

Ho para ser insinado, ou, que haa, ou, hauia de ser insinado.

Docendus. a. um.

TERTIAE CON- IVGATIONIS PARADIGMA.

Indicativus modus.

Præsens.

Eu leo haghora.

Ego. Legis. Legit.

P. Légimus. Légitis. Legunt.

Passivum.

Eu som lijdō haghora.

S. Legor. Légeris, uel, légere. Légitur.

P. Légimur. Legimini. Leguntur.

Præteritum imperfectum.

Eu lija.

S. Legébam. Legébas. Legébat.

P. Legebâmus. Legebâtis. Legébant.

Passivum.

Eu era lijdō.

S. Legébar. Legebâris, uel, legebâre. Legebâtur.

P. Legebâmur. Legebâmini. Legebântur.

L ij

Præteritum perfectum.

Eulij.

S. Legi. Legisti. Legit.

P. Legimus. Legistis. Legérunt, uel, legére.

Passiuum.

Eufui haghoralijdo.

Eufom ialijdo.

Eufui lñdo.

Propinq. Lectus sum. Remot. Lectus fui.

Quandocumq; præteritum perfectum sit in, si, uel, xi, secunda eiusdem præteriti persona syncopen patitur nõ nunquam, maxime in hac coniugatione, licet in aliarum quoq; similibus præteritis idem contingat. Misi, misti, uel, misti. Dixi, dixisti, uel, dixti. Catullus, Caluo.

Quem tu scilicet ad tuum Catullum

Misti, continuo ut die periret,

Saturnalibus optimo dierum. Idem ad Ausilenam.

Tu quod promisti, mihi quod mentita, inimica es.

Idem.

Iupiter, ut tersti lumina sæua manu.

Horatius sermonum. 2. sat. 7.

Euasti, credo metues, doctusq; cauebis.

Idem in Damastippo.

Gaudens si cameram perquusti forte. penes te es?

Terentius, Eunuchō. Simul consilium cum re amisti?
Adelphis. Factum est quod iusti Demea. Idem ibi.
Nunquid circumspexi, aut nunquid tute prospexi
tibi? Catullus.

At tu, non orbem luxti deserta cubile.
Hæc syncope familiaris poetis est, oratoribus non
item, nisi cum summo auris iudicio. Illa uero, Surpui,
Porxi, Surpiti, omnino poetica sunt, nec ad coniuga-
tionem nostram pertinent. Horatius in Damascippo.
— unum me surpiti morti. Catullus ad Rufum.
Siccine surrepsti, meaq; intestina perurens,
Sic misero eripuisti omnia nostra bona?

Præteritum plusq; perfectum.

Eu leera.

S. Légeram. Légeras. Légerat.
P. Legerâmus. Legerâtis. Légerant.

Passivum.

Eu era ialijdo.

Eu fooralijdo.

Propinq. Lectus eram. Remot. Lectus fuëram.

Futurum, uel, modus Promissiuus.

Eulecrei.

S. Legam. Leges. Leget.

P. *Legēmus. Legētis. Legent.*

☞ *Passiuum.*

Eu fere ilijdo.

S. *Legar. Legēris, uel, legēre. Legētur.*

P. *Legēmur. Legēmini. Legentur.*

☞ *Aliter.*

Euleerci.

S. *Légero. Légeris. Légerit.*

P. *Legerimus. Legeritis. Légerint.*

☞ *Passiuum.*

Eu fere ilijdo.

Propinq. *Lectus ero. Remot. Lectus fuero.*

☞ *Imperatiuus modus.*

☞ *Quasi præsens, uel, futurum.*

Leeru.

S. *Lege. Legat.*

P. *Legāmus. Légite. Legant.*

☞ *Passiuum.*

Setulijdo.

S. *Légere. Legâtur.*

P. *Legāmur. Legimini. Legantur.*

☞ *Aliter.*

Lee uu.

S. *Légitō. Légitō.*

P. *Legámus. Legitôte. Legunto.*

☞ *Passiuum.*

Setulijdo.

S. *Légitōr. Légitōr.*

P. *Legámur. Legíminor. Leguntōr.*

☞ *Idem tempus, prohibitiue.*

Nonleas.

S. *Ne legas. Ne legat.*

P. *Ne legámus. Ne legátis. Ne legant.*

☞ *Passiuum.*

Nonseiaslijdo.

S. *Ne legáris, uel, legáre. Ne legatur.*

P. *Ne legámur. Ne legámini. Ne legantur.*

☞ *Aliter.*

Nonleas.

S. *Ne Légeris. Ne Légerit.*

P. *Ne legerimus. Ne legeritis. Ne Légerint.*

☞ *Passiuum.*

Nonseiaslijdo.

Propinq. *Ne lectus sis. Remot. Ne lectus fueris.*

☞ *Præterit. imperfect.*

Leesses tu.

S. *Légeres. Légeret.*

P. *Legerémus. Legerétis. Légerent.*

Foosles tulijdo.

S. *Legerérís, uel, legerére. Legerétur.*

P. *Legerémur. Legerémini. Legerentur.*

☞ *Præterit. perfectum.*

Tu haías, ou, tenhas lijdó.

S. *Légerís. Légerit.*

P. *Legérimus. Legérítis. Légerint.*

☞ *Passiuum.*

Tu haías fido lijdó.

Propinq. *Lectus sis. Remotius. Lectus fueris.*

☞ *Præterit. plusquam perfect.*

Leeras tu.

S. *Legisses. Legisset.*

P. *Legissémus. Legissétis. Legissent.*

☞ *Passiuum.*

Fooras tulijdo.

Propinq. *Lectus esses. Remot. Lectus fuisses.*

In uerbis quorum præteritum Indicatiuum exit. in si,
aut, xi, de quibus paulo superius adnotauimus, syncope
solet fieri apud poëtas, in omnibus omnium aliorum
modorum præteritis plusquamperfectis, in, ssem, uel,
xem, exeuntibus. Lucretius li. 1.

Vndi; ponderibus solidis confluet ad inum.

Idem in eodem libro.

Infinita ætas consumpse ante acta, diésq;.

Virgil. Aeneidos. xi.

Vixet, cui uitam deus, aut sua dextra dedisset.

Horatius. 2. serm. — hunc sine solem

Tam nigrum surrexe mihi? Idem in Damasippo.

Seruius Oppidius Canusi duo prædia, diues

Antiquo censit, natis diuisse duobus

Fertur. Catullus ad Aufilenam.

Aut facere ingenu. x est, aut non promisse pudicæ.

∞ Futurum.

Tuleeraas.

S. Leges. Leget,

P. Legémus. Legétis. Legent.

∞ Passiuum.

Tu seraas lndo.

S. Legéris, uel, legére. Legétur.

M

P. *Legémur. Legémini. Legentur.*

☞ *Permissiuus modus.*

☞ *Quasi præsens, uel, futurum.*

Eu lea, mas que lea, doulhe que lea.

S. *Legam. Legas. Legat.*

P. *Legâmus. Legâtis. Legant.*

☞ *Passiuum.*

Euseia lijdo, mas que seia, doulhe que seia lijdo.

S. *Legar. Legâris, uel, legâre. Legatur.*

P. *Legâmur. Legâmini. Legantur.*

☞ *Aliter.*

Tulec.

S. *Lege. Legat.*

P. *Legâmus. Légite. Legant.*

☞ *Passiuum.*

Tuse lijdo.

S. *Léger. Legatur.*

P. *Legâmur. Legimini. Legantur.*

☞ *Aliter.*

Tulec.

S. *Légito. Légito.*

P. *Legâmus. Legitôte. Legúnto.*

❧ *Passivum.*

Tu selido.

S. *Légitur. Légitur.*

P. *Legámur. Legimínor. Legúntor.*

❧ *Præterit. imperfectum.*

Euleesse, mas queleesse, doulhe queleesse.

S. *Légerem. P. Legerémus.*

❧ *Passivum.*

Eu foosse lido, mas que foosse, doulhe que foosse lido.

S. *Légerer. P. Legerémur.*

❧ *Præteritum perfectum.*

Eu haia, ou tenha lido, mas que haia, doulhe que haia lido.

S. *Légerim. P. Legérimus.*

❧ *Passivum.*

Eu teia ia lido. Mas que teia,
doulhe que teia ia lido.

Propinquius. Lectus sim.

Eu haia sido lido. Mas que haia,
doulhe que haia sido lido.

Remotius. Lectus fuerim.

❧ *Præterit. plusq̃ perfect.*

Euleera, mas que leera, doulhe que leera.

S. *Legissem. P. Legissemus.*

Passivum.

Eu foora lijdō. mas que foora,
doulhe que foora lijdō.

Propinq. *Lectus essem.* Remot. *Lectus fuisset.*

Futurum.

Legam. &c. ut in præsentī.

Optativus modus.

Quasi præsens, uel, futurum.

Eulea.

Eu feia lijdō.

Legam. Legas. Passivum. Legar. Legarīs. &c.

Aliter.

S. *Légerim.* P. *Legérimus.*

Passivum.

Propinq. *Lectus sim.* Remot. *Lectus fuerim.*

Præsens tantum, aliter.

Ora euleesse.

Ora eu foosse lijdō.

Légerem. Passivum. Légerer.

Præterit. imperfect.

Ora eu leera entam.

Ora eu foora lijdo entam.

Légerem. Passiuum. Légerer.

Præterit. perfectum.

Eu haia, ou, tenha lijdo.

S. Légerim. P. Legérimus.

Passiuum.

Eu seia ia lijdo.

Eu haia sido lijdo.

Propinq. Lectus sim. Remot. Lectus fúerim.

Præterit. plusquam perfect.

Euleera.

S. Legissem. P. Legissemus.

Passiuum.

Eu foora lijdo.

Propinq. Lectus essem. Remot. Lectus fuisset.

Futurum.

Eu lea.

Eu seia lijdo.

Legam. Passiuum. Legar.

Aliter.

Eulea.

S. Légerim. P. Legérimus.

Passiuum.

Eu scia lijdō.

Propinq. *Lectus sim.* Remot. *Lectus fuerim.*

Potentialis modus.

Quasi præsens, uel, futurum.

Eu lea. Eu posso leer.

Eu scia lijdō. Eu posso ser lijdō.

Legam. *Legas.* *Passiuum.* *Legar.* *Legâris, uel. &c.*

Præsens tantum, aliter.

Eu leeria haghora.

Eu seria lijdō haghora.

Légerem. *Passiuum.* *Légerer.*

Præterit. imperfectum.

Eu leeria enram.

Eu seria lijdō enram.

Eu podia, ou, deuia leer.

Eu podia, ou, deuia ser lijdō.

Légerem. *Passiuum.* *Légerer.*

Præteritum perfectum.

Eu haia lijdō. Eu pude leer.

S. *Légerim.* P. *Legérimus.*

Passiuum.

Eu haia sido lijdō.

Eu pude ser lijdō.

Propinq. *Lectus sim.* Remot. *Lectus fuerim.*

Præterit. plusq̄ perfect.

Eu leera. Eu podeera leer.

S. *Legissem.* P. *Legissemus.*

Passiuum.

Eu foora lijdo.

Eu podeera ser lijdo.

Propinq. *Lectus essem.* Remot. *Lectus fuisset.*

Futurum.

Legam. Eu lea, possa, deua leer.
Eu leerci, poderci, deuerci leer.

Passiuum.

Legar. Eu seia lijdo, possa, deua, ser lijdo.
Eu serei lijdo, poderci, deuerci, ser lijdo.

Futurum, aliter.

Eu leerêi, poderêi, ou, deuerêi leer.

S. *Légerim.* P. *Legérimus.*

Passiuum.

Eu serêi lijdo.

pod erêi, ou, deuerci ser lijdo.

Propinq. *Lectus sim.* Remot. *Lectus fuerim.*

☞ *Coniunctiuus modus.*

☞ *Quasi præsens.*

Eu lea.

Eu seia lijo.

Legam. Legas. Passiuum. Legar. Legaris. &c.

☞ *Quasi præsens, aliter.*

Eu leesse haghora.

Eu foosse lijo haghora.

Légerem. Passiuum. Légerer.

☞ *Præterit. imperfectum.*

Eu leesse entam.

Eu foosse lijo entam.

Légerem. Passiuum. Légerer.

☞ *Præterit. perfect.*

Eu haia, ou, tenha lijo.

S. Légerim. P. Legérimus.

☞ *Passiuum*

Eu seia lijo.

Eu haia sido lijo.

Propinq. Lectus sim. Remotius. Lectus fuerim.

☞ *Præterit. plusquam perfect.*

Euleera.

S. Legissem. P. Legissemus.

Passivum.

Eu foora lijdo.

Propinq. *Lectus essem.* Remot. *Lectus fuisset.*

Futurum.

Eu leer, ou, teuer lijdo.

S. *Légero.* P. *Legerimus.*

Passivum.

Eu foora lijdo.

Propinq. *Lectus ero.* Remot. *Lectus fuerō.*

Futurum, aliter.

Eu leer.

S. *Légerim.* P. *Legérimus.*

Passivum.

Eu foora lijdo.

Propinq. *Lectus sim.* Remot. *Lectus fuerim.*

Futurum, aliter.

Eu leer.

Eu foora lijdo.

Legam. *Leges.* *Passivum.* *Legar.* *Legeris.* &c.

Infinitivus modus.

Præsens, & præteritum imperfectum.

Leer haghora, ou, entam.

Ser lijdo haghora, ou, entam.

Légere. *Passivum.* *Legi.*

N

Præterit. perfect. & plusq̄ perfect.

Hauer, ou, tēer lijdō.

Legisse.

Passuum.

Ser ia lijdō.

Propinquius. Lectum. am. um. esse.

Hauer sīdo lijdō.

Remotius. Lectum. am. um. fuisse.

Futurum.

Inda leer, hauer de ler.

Inda ser lijdō, hauer de ser lijdō.

Lecturum. Passuum. Lectum iri.

Gerundia.

De leer, & ser lijdō.

Legendi.

Leendo, & sendo lijdō.

Legendo.

Para leer, & para ser lijdō.

Ad legendum.

In tertia, & item in quarta coniugatione, usitatum est, nonnunquam gerundia efferre mutato, e, in, u. undi, undō, undum. Legundi. Faciundi, Audiundi, Adeundi. Vnde illa tritissima formula. Faciundum curauit.

De pecunijs repetundis . & alia . Quare Eutyclus
grammaticus illa gerendia semper adpellat , a' geren-
do . sicut nos gerundia , a' gerundo .

➤ *Supina.*

A leer.   Para se leer.
Lectum.   *Lectu.*

➤ *Participia.*

➤ *Præsens, & præterit. imperfectum.*

Ho que lee, ou, lia. actiue.
Legens. entis.

➤ *Præterit. perfect. & plusq̃ perfect.*

Ho lijo. Passiue.
Lectus. a. um.

➤ *Futurum. actiue.*

Ho para leer, ou, que haa, ou, hauria de leer.
Lecturus. a. um.

➤ *Futurum. Passiue.*

Ho para ser lijo, ou, que haa, ou, hauria de ser lijo.
Legendus. a. um.

QVARTAE CON-
IVGATIONIS PARADIGMA.

Indicativus modus.

Præsens.

Eu ouço haghora.

Vdio. *Audis.* *Audit.*

P. *Audimus.* *Auditis.* *Audiunt.*

Passiuum.

Eu som ouuido haghora.

S. *Audior.* *Audiris,* uel, *audire.* *Auditur.*

P. *Audimur.* *Audimini.* *Audiuntur.*

Præterit. imperfectum.

Eu ouuia.

S. *Audiēbam.* *Audiēbas.* *Audiēbat.*

P. *Audiebāmus.* *Audiebātis.* *Audiebant.*

Passiuum.

Eu era ouuido.

S. *Audiēbar.* *Audiebāris,* uel, *ebāre.* *Audiebatur.*

P. *Audiebāmur.* *Audiebāmini.* *Audiebantur.*

Syncopen patitur huius coniugationis præteritum imperfectum, per remotionem. e. pœnultima syllabæ, manente. i. producto. *Virgilius Aeneidos. 4.*

*At leuem Clypeum sublatis cornibus Io
Auro insignibat. Aeneid. s.*

*Tum mihi prima genas uestibat flore iuuentus. post.
Certatim squammis serpentum, aurôq; polibant.
& lib. decimo.*

*Insula cui sacra redimibat tempora uitta. Catullus.
Quod scibant Parca, nec longo tempore, abesse.
Terentius Andria. Propterea, quod seruibas liberaliter. Est enim uersus trimeter.*

☞ Syncope.

S. *Audibam. Audibas. Audibat.*

P. *Audibâmus. Audibâtis. Audibant.*

☞ Passiuum.

S. *Audibar. Audibâris, uel, audibâre. Audibâtur.*

P. *Audibâmur. Audibâmini. Audibantur.*

☞ Præteritum perfectum.

Euouuij.

S. *Audiui. Audiuisti. Audiuit.*

N ij

P. *Audiuimus. Audiuistis. Audiuerunt, uel,
Audiuère.*

☞ *Syncope.*

S. *Audij. Audijsti, uel, Audisti. Audijt.*

P. *Audijmus. Audijstis, uel, audistis. Audié-
runt, uel, Audiére.*

☞ *Passiuum.*

Eu tomia ouuido.

Eu fui haghora ouuido.

Eu fui ouuido.

Propinq. *Auditus sum. Remot. Auditus fui.*

☞ *Præterit. plusq̃ perfectum.*

Eu ouuira.

Eu tinha ouuido.

S. *Audiueram. Audiueras. Audiuerat.*

P. *Audiuerâmus. Audiuerâtis. Audiuerant.*

☞ *Syncope.*

S. *Audieram. Audieras. Audierat.*

P. *Audierâmus. Audierâtis. Audierant.*

☞ *Passiuum.*

Eu era ia ouuido.

Eu foora ouuido.

Proinq. *Auditus eram. Remot. Auditus fueram.*

☞ *Futurum, uel, modus promissiuus.*

Eu ouuirêi.

S. *Audiam. Audies. Audiet.*

P. *Audiémus. Audiétis. Audient.*

☞ *Passiuum.*

Eu seréi ouuido.

S. *Audiar. Audiéris, uel, audière. Audiétur.*

P. *Audiémur. Audiémini. Audientur.*

☞ *Aliter.*

Eu ouiréi.

S. *Audiuero. Audiueris. Audiuerit.*

P. *Audiuerimus. Audiueritis. Audiuerint.*

☞ *Syncope.*

S. *Audiero. P. Audierimus.*

☞ *Passiuum.*

Eu seréi ouuido.

Propinq. *Auditus ero. Remot. Auditus fuero.*

☞ *Aliter.*

S. *Audibo. Audibis. Audibit.*

P. *Audibimus. Audibitis. Audibunt.*

☞ *Passiuum.*

S. *Audibor. Audiberis, uel, audibere. Audibitur.*

P. *Audibimur. Audibimini. Audibuntur.*

Vetus, & peculiaris est hæc formula, futuro quartæ coniugationis non solum in deductis ab uerbis, co, is, & queo, quis, quæ sic semper efferuntur, ibo, adibo, subibo, quibo, nequibo, sed etiam in alijs. Terentius Heautont. Scibis quibus sis. Hecyra.—ex hoc iam scibo quid fiet. Post. Non est cõsiliium pater, Matris seruibo commodis. Propertius.

Lembunt tacito uulnera nostra sono.

Plautus Aulularia. Testudineum istum grandibo gradum. & ex antiquioribus Cæcilius. Audibis male, si male dicis mihi.

➤ Imperatiuus modus.

➤ Quasi præsens, uel futurum.

Oueneru.

S. Audi. Audiat.

P. Audiâmus. Audite. Audiant.

➤ Passiuum.

Semouido.

S. Audire. Audiâtur.

P. Audiâmur. Audimini. Audiantur.

➤ Aliter.

Oueneru.

S. Audito. Audito.

☞ *Passiuum.*

Se tu ouuido.

S. *Auditor tu. Auditor ille.*

P. *Audiâmur. Audiminor. Audiuntor.*

☞ *Idem tempus, prohibitiue.*

Non ouças tu.

S. *Ne áudias. Ne áudiat.*

P. *Ne audiâmus. Ne audiâtis. Ne áudiant.*

☞ *Passiuum.*

Non seias ouuido.

S. *Ne audiârís, uel, audiâre. Ne audiâtur.*

P. *Ne audiâmur. Ne audiâmini. Ne audiantur.*

☞ *Aliter.*

Non ouças.

S. *Ne audiuerís. Ne audiuerit.*

P. *Ne audiuerimus. Ne audiueritis. Ne audiuerint.*

☞ *Syncope.*

S. *Ne audieris. P. Ne audierimus.*

☞ *Passiuum.*

Non seias ouuido.

Propinq. *Ne auditus sis. Remot. Ne auditus fuerís.*

○

Præteritum imperfectum.

Ouiffes tu.

S. *Audires. Audiret.*

P. *Audirémus. Audirétis. Audirent.*

Passiuum.

Fooffes tu ouuido.

S. *Audireris, uel, audirere. Audirétur.*

P. *Audirémur. Audirémini. Audirentur.*

Præteritum perfectum.

Tu haias, ou, tenhas ouuido.

S. *Audiueris. Audiuerit.*

P. *Audiuerimus. Audiueritis. Audiuerint.*

Syncope.

S. *Audieris. P. Audiérimus.*

Passiuum.

Tu haias fido ouuido.

Propinq. *Auditus sis. Remot. Auditus fueris.*

Præterit. plusq̄ perfect.

Ouijras tu.

S. *Audiuiſſes. Audiuiſſet.*

P. *Audiuissēmus. Audiuissetis. Audiuisissent.*

☞ *Syncope.*

S. *Audijsses, uel, Audisises.*

P. *Audijssēmus, uel, Audissēmus.*

☞ *Passiuum.*

Foras tu ouuido.

Propinq. *Auditus es.* Remot. *Auditus fuisses.*

☞ *Futurum.*

Tu ouiraas.

S. *Audies. Audiet.*

P. *Audiēmus. Audiētis. Audient.*

☞ *Passiuum.*

Tu seraas ouuido.

S. *Audiēris, uel, audiere. Audiētur.*

P. *Audiēmur. Audiēmini. Audientur.*

☞ *Permissiuus modus.*

☞ *Quasi præsens, uel, futurum.*

Ouçã eu, mas que ouça.

Doulhe que ouça.

S. *Audiam. Audias. Audiat.*

P. *Audiâmus. Audiâtis. Audiant.*

☞ *Passium.*

Eu seia ouuido, mas que seia.
Doulhe que seia ouuido.

S. *Audiar. Audiârís, uel, audiâre. Audiatur.*

P. *Audiâmur. Audiâmini. Audiântur.*

☞ *Aliter.*

Oue tu.

S. *Audi. Audiat.*

P. *Audiâmus. Audíte. Audiant.*

☞ *Passium.*

Se tu ouuido.

S. *Audire. Audiâtur.*

P. *Audiâmur. Audimini. Audiantur.*

☞ *Aliter.*

Oue tu.

S. *Audito tu. Audito ille.*

P. *Audiâmus. Auditôte. Audiunto.*

☞ *Passium.*

Se tu ouuido.

S. *Auditor tu. Auditor ille.*

P. *Audiâmur. Audimino. Audiuntor.*

Præterit. imperfectum.

Eu ouuisse, mas que ouuisse.
Doulhe que ouuisse.

Eu foosse ouuido, mas que foosse.
Doulhe que foosse ouuido.

Audirem. Passiuum. Audirer.

Præterit. perfectum.

Eu haia, ou, tenha ouuido.
Doulhe que haia ouuido.

S. *Audiuerim. P. Audiuerimus.*

Syncope.

Audierim. P. Audierimus.

Passiuum.

Eu seia ia ouuido, mas que seia.
Doulhe que seia ia ouuido.

Propinquius. Auditus sim.

Eu haia sido ouuido, mas que haia,
Doulhe que haia sido ouuido.

Remotius. Auditus fuerim.

Præterit. plusq; perfectum.

Eu ouuijra, mas que ouuijra.
Doulhe que ouuijra.

Audiuissem. Syncope. Audiissem, uel, audissem.

Præterit. imperfectum.

Ora ou ouijra entam.

Ora eu foora ouuido entam.

Audirem. Passiuum. Audirer.

Præteritum perfectum.

Eu haia, ou, tenha ouuido.

S. *Audiuerim. P. Audiuerimus.*

Syncope.

S. *Audierim. P. Audierimus.*

Passiuum.

Eu scia ia ouuido.

Eu haia sido ouuido.

Propinq. *Auditus sim. Remot. Auditus fuerim.*

Præterit. plusq̃ perfectum.

Eu ouuifra.

Audiuissem. Syncope. Audissem, uel audissem.

Passiuum.

Eu foora ouuido.

Propinq. *Auditus essem. Remot. Auditus fuisset.*

Futurum.

Eu ouça.

Eu scia ouuido.

Audiam. Passiuum. Audiar.

Aliter.

Audiuerim. Syncope. Audiérim.

Passiuum.

Propinq. Auditus sim. Remot. Auditus fúcrim.

Potentialis modus.

Quasi præsens, uel, futurum.

Eu ouça.

Eu poiso ouuir.

Eu seia ouuido.

Eu posso ser ouuido.

Audiam. Passiuum. Audiar.

Præsens tantum, aliter.

Eu ouuiria haghora.

Euseria ouuido haghora.

Audirem. Passiuum. Audirer.

Præterit. imperfectum.

Eu ouuiria entam.

Eu podia, ou, denia ouuir.

Euseria ouuido entam.

Eu podia, ou, denia ser ouuido.

Audirer. Passiuum. Audirer.

Præteritum perfectum.

Eu haia ouuido. Eu pude ouuir.

Audiuerim. Syncope. Audiérim.

Passiuum.

Eu haia sido ouuido.
Eu pude ser ouuido.

Propinq. *Auditus sim.* Remot. *Auditus fuerim.*

Præterit. plusq̄ perfectum.

Eu ouuira. Eu podeera ouuir.

Audiuissem. Syncope. *Audiissem, uel, audissem.*

Passiuum.

Eu foora ouuido.
Eu podeera ser ouuido.

Propinq. *Auditus essem.* Remot. *Auditus fuisset.*

Futurum.

Eu ouça, possa, deua, ouuir.
Eu ouuirei, poderêi, deuerêi ouuir.

Audiam. P. *Audiâmus.*

Passiuum.

Eu seia ouuido, possa, deua, ser ouuido.
Eu ferêi ouuido, poderêi, deuerêi, ser ouuido.

Audiar. P. *Audiâmur.*

Aliter.

Eu ouuirêi, poderêi, deuerêi, ouuir.

Auduerim. Syncope. *Audierim.*

Passiuum.

Eu serêi ouuido, poderêi, deuerêi, ser ouuido.

Propinq. *Auditus sim.* Remot. *Audius fuerim.*

P.

☞ *Coniunctiuus modus.*

☞ *Quasi praesens, uel, futurum.*

Eu onça.   Eu seia ouuido.
Audiam.   *Passiuum.*   *Audiar.*

☞ *Quasi praesens, aliter.*

Eu ouuisse haghora.   Eu foosse ouuido haghora.
Audirem.   *Passiuum.*   *Audirer.*

☞ *Præterit. imperfectum.*

Eu ouuisse entam.   Eu foosse ouuido entam.
Audirem.   ☞ *Passiuum.*   *Audirer.*

☞ *Præteritum perfectum.*

Eu haia, ou, tenha ouuido.
Audiuerim.   ☞ *Syncope.*   *Audierim.*

☞ *Passiuum.*

Eu seia ia ouuido.   Eu haia sido ouuido.
Propinq. Auditus sim. Remot. Auditus fuerim.

☞ *Præterit. plusq̃ perfectum.*

Eu ouuijra.
Audiuissem. Syncope. Audijsem, uel, Audissem.

☞ *Passiuum.*

Eu foora ouuido.
Propinq. Auditus essem. Remot. Auditus fuisset.

☞ *Futurum.*

Eu ouuir, ou, teuer ouuido.

S. *Audiūero.* P. *Audiuerimus.*

☞ *Syncope.*

S. *Audiero.* P. *Audierimus.*

Eu foor iuuido.

Propinq. *Auditus ero.* Remot. *Auditus fuerō.*

☞ *Aliter.*

Eu ouuir.

S. *Audiuerim.* P. *Audiuerimus.*

☞ *Syncope.*

S. *Audierim.* P. *Audierimus.*

☞ *Passiuum.*

Eu foor ouuido.

Propin. *Auditus sim.* Remot. *Auditus fuerim.*

☞ *Aliter.*

Eu ouuir.

S. *Audiam.* *Audies.* P. *Audiemus. &c.*

☞ *Passiuum.*

Eu foor ouuido.

S. *Audiar.* *Audiērs. &c.* P. *Audiēmur.*

∞ *Infinitiuus modus.*

∞ *Præsens, & præterit. imperfect.*

Ouuir haghora, ou, entam. Ser ouuido haghora, ou, entam.
Audire. Passiuum. Audiri.

∞ *Præterit. perfect. & plusq̄ perfect.*

Hauer, ou, t̄er ouuido.

Audiniſſe. Syncope. Audiſſe, uel, Audiſſe.

∞ *Passiuum.*

Ser ia ouuido.

Propinq. Auditum. am. um. eſſe.

Hauer ſido ouuido.

Remotius. Auditum. am. um. fuiſſe.

∞ *Futurum.*

Inda ouuir, hauer de ouuir. Inda ser ouuido, hauer de ser ouuido.

Auditurum. Passiuum. Auditum iri.

∞ *Gerundia.*

De ouuir, & de ser ouuido.

Audiendi.

Ouuiendo, & sendo ouuido.

Audiendo.

Para ouuir, & ser ouuido.

Ad Audiendum.

Supina.

A ouuir.

Para se ouuir.

Auditum.

Auditus.

Participia.

Præsens, & præterit. imperfect.

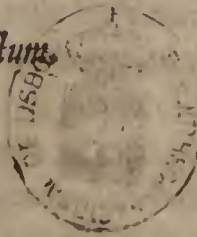
Ho que ouue, ou, ouuia.

Audiens. ens. actiue.

Præteritum perfectum.

Ho ouuido.

Auditus. a. um. passiuè.

Futurum. actiue.

Ho para ouuir, ou, que haa, ou, hauria de ouuir.

Audiurus. a. um.

Futurum. passiuè.

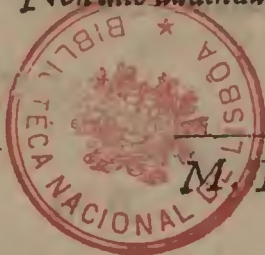
Ho para ser ouuido, ou, que haa, ou, hauria de ser ouuido.

Audiendus. a. um.

Finis.

☞ *Diodocus Stephanus ad lectorem.*

*Verborum inflexus uarios, uariòsq; modorum.
Mæandros, & pro tempora temporibus,
Rem prius obductam uepribus, cæcisq; tenébris,
Excultam ingenio nùllius ante satis.
Tandem aperit, dirimitq; chaos, sentésq; reuellit,
Et reddit luci, Lucius arte potens,
Qui quantum Phœbus cælestia lumina uincit,
Tantum Palladios anteit ore uiros.
Quæ dedit, atq; dabit scripta excellentia, monstrent
Oratôr ne magis, sit ne poëta magis.
Exiguus tamen hic à magno auctore libellus,
Euoluendus erit nocte diéq; tibi.
Materiam ne sperne humilem. progressus ab ipso
Litore, & in medijs fluctibus Oceani,
Implorabis opem unius, noménq; Resendiij,
Atq; erit ante oculos hæc cynosura tuos.
Tunc mare per uastum, dices, pelagúsq; loquendi,
Non alio audendum est ire, redire, duce.*

M. D. XL.